

Агенција за банкарство Републике Српске

**РЕЗУЛТАТИ СТУДИЈЕ
КВАНТИТАТИВНОГ УТИЦАЈА
примјене стандардизованог приступа за израчунавање
капиталних захтјева за кредитни ризик у
Републици Српској**

Септембар, 2013

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	1
2. РЕЗУЛТАТИ примјене стандардизованог приступа за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик са примјеном техника ублажавања кредитног ризика.....	2
2.1. Анализа достављених података.....	3
2.2. Изложености обезбјеђене хипотекама на некретнинама.....	5
2.3. Технике ублажавања кредитног ризика.....	5
2.4. Стопа адекватности капитала.....	6
3. РЕЗУЛТАТИ Упитника о процесу припреме имплементације Базела II/ CRD.....	7
3.1. Анализа достављених података.....	8
3.1.1. Процес припреме за имплементацију Базела II.....	8
3.1.2. Коришћење приступа за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик.....	12
3.1.3. Стандардизовани приступ за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик.....	15
3.1.3.1 Изложености према централним владама и централним банкама.....	15
3.1.3.2 Изложености према институцијама/ мултилатералним развојним банкама/ тијелима јавног сектора.....	16
3.1.3.3 Изложености према привредним друштвима и становништву.....	17
3.1.3.4 Изложености објезбјеђене хипотекама на некретнинама.....	21
3.1.3.5. Ванбилансне ставке.....	24
3.1.4. Технике ублажавања кредитног ризика.....	26
3.1.4.1. Опште.....	26
3.1.4.2. Колатерал (материјална кредитна заштита).....	29
3.1.4.3. Гаранције (нематеријална кредитна заштита).....	34
3.1.4.4. Кредитни деривати.....	37

1. УВОД

У складу са активностима Агенције за банкарство Републике Српске на припреми за увођење „*Међународног споразума за мјерење капитала и стандардима капитала-БАЗЕЛ II*“, а у овину провођења Студије квантитативног утицаја примјене стандардизованог приступа за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик у Републици Српској (у даљем тексту: Студија), 05.07.2013. године свим банкама са сједиштем у Републици Српској достављено је Упутство за попуњавање извјештаја КР-СП (у даљем тексту: Упутство) и Упитник о процесу припреме имплементације Базела II/CRD (у даљем тексту: Упитник).

Студија обухвата примјену стандардизованог приступа за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик са примјеном техника ублажавања кредитног ризика (CRM).

Ова активност проведена је на нивоу банкарског сектора Босне и Херцеговине, уз техничку помоћ USAID PARE Пројекта (Партнерство за унапређење економских реформи) и координисана је између ентитетских агенција.

Подаци коришћени у овој Студији односе се на књиговодствено стање на дан 31.12.2012. године.

Достављене упитнике попунили су све банке у Републици Српској и Агенцији доставиле у предвиђеном року.

Циљ ове Студије је да се сагледа тренутно стање у банкарском сектору Републике Српске и спремност, односно могућност банака да имплементирају Базел II стандарде.

Други циљ је да се утврди колики утицај би примјена стандардизованог приступа за израчунавање капиталног захтјева за кредитни ризик и технике ублажавања кредитног ризика (у даљем тексту: нова правила) имали на стопу адекватности капитала по појединачним банкама и на нивоу банкарског сектора у цјелини.

Одлука да се Студија проведе само за кредитни ризик донесена је због тога што још увијек преовлађујући утицај на стопу адекватности капитала има кредитни ризик.

Напомињемо да резултати Студије не приказују податке о појединачним банкама, што је у неким случајевима довело до мање детаљног приказа квантитативног утицаја нових правила.

Резултати Студије се заснивају на подацима достављеним од стране банака, иако се током анализе ових података показало да су постојале одређене нејасноће у разумијевању појединих сегмената, што је довело до различитог приступа појединих банака код додјелљивања пондера кредитног ризика и разврставања по класама изложености, те приликом давања одговора у Упитнику.

2. РЕЗУЛТАТИ примјене стандардизованог приступа за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик са примјеном техника ублажавања кредитног ризика

Резултати Студије показују да примјена нових правила неће довести до пада стопе адекватности капитала на нивоу банкарског сектора Републике Српске испод законом прописаног минимума (12%). Примјеном нових правила стопа адекватности капитала износи 17,7%, односно већа је за 2 процентна поена у односу на стопу израчунату у складу са важећом регулативом и већа је за 5,7 процентних поена од минималне стопе адекватности капитала.

Примјеном нових правила само једна банка би имала стопу адекватности капитала испод законом прописаног минимума, уз напомену да ова банка не испуњава овај услов ни по важећој регулативи. Стопа адекватности капитала осталих банака креће се у распону од 15,5% до 35%.

Посматрајући стопе адекватности капитала појединачно по банкама, само једна банка биљежи пад стопе адекватности капитала за 0,2 процентна поена, док остале банке биљеже раст у распону од 0,1 до 5,2 процентних поена.

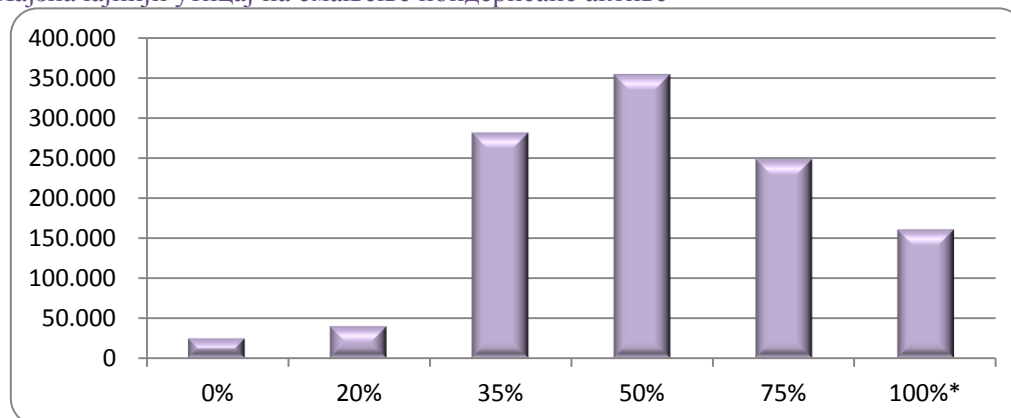
За потребе ове Студије нето капитал и пондерисани оперативни ризик су израчунати у складу са важећом регулативом, тако да је утицај на промјену стопе адекватности капитала имала само промјена активе пондерисане кредитним ризиком (у даљем тексту: пондерисана актива) по основу примјене нових правила.

Пондерисана актива на нивоу банкарског сектора је смањена за 529 милиона КМ или 12,4%, а што је резултат смањења пондерисане активе за 1.105 милиона КМ по основу примјене повољнијих пондера кредитног ризика и повећања пондерисане активе за 576 милиона КМ по основу примјене неповољнијих пондера кредитног ризика.

Највећи утицај на смањење пондерисане активе је имала примјена повољнијих пондера кредитног ризика:

- за изложености које су у потпуности обезбјеђене хипотекама на пословним некретнинама (пондер 50% умјесто досадашњих 100%),
- за изложености које су у потпуности обезбјеђене хипотекама на стамбеним некретнинама (пондер 35% умјесто досадашњих 100%) и
- за изложености према становништву (пондер 75% умјесто досадашњих 100%).

Граф 1. Најзначајнији утицај на смањење пондерисане активе

100%*- утицај примјене повољнијих фактора конверзије на ванбилансним изложеностима

Највећи утицај на повећање пондерисане активе је имала примјена неповољнијих пондера кредитног ризика:

- за ставке материјалне имовине (пондер 100% умјесто досадашњих 0%),
- за изложености према регионалним владама (пондер 50% умјесто досадаш. 0%) и
- вискоризичне изложености (пондер 150% умјесто досадашњих 100%).

Табела 1. Најзначајнији утицај на повећање пондерисане активе у 000 КМ

Важећа регулатива\Нова правила	20%	50%	100%	150%
0%	53.821	124.056	190.693	
20%		53.520	35.891	
50%			6.552	
100%				111.172

Посматрајући појединачно по банкама, девет банака је забиљежило смањење пондерисане активе у распону од 0,5% до 24,1 %, док само једна банка биљежи повећање пондерисане активе за 13,8%, највећим дијелом због значајног износа изложености које су разврстане у класу вискоризичних изложености (пондер 150% умјесто досадашњих 100%).

2.1. Анализа достављених података

Класа изложености према **централним владама и централним банкама** обухвата највећим дијелом изложености према Централној банци Босне и Херцеговине, које су задржале исти *пондер кредитног ризика 0%*.

У оквиру класе изложености према **регионалним владама и локалним властима** најзначајније промјене су:

- **25%** изложености је добило *пондер кредитног ризика 50% умјесто досадашњих 0%*, што се највећим дијелом односи на изложености једне банке према регионалним владама из Босне и Херцеговине (за које је банка сматрала да нису испуњени услови за додјелу пондера 0%),
- **16%** изложености је добило *пондер кредитног ризика 50% умјесто досадашњих 20%*, а **21%** изложености је добило *пондер кредитног ризика 50% умјесто досадашњих 100%*, што се односило на изложености према локалним властима.

У оквиру класе изложености према **тијелима јавног сектора** најзначајније промјене су:

- **34%** изложености је добило *пондер кредитног ризика 100% умјесто досадашњих 20%*, што се углавном односи на правна лица која се финансирају из буџета општина,
- **16%** изложености је добило *пондер кредитног ризика 100% умјесто досадашњих 0%*, што се углавном односи на изложености обезбјеђене инструментима кредитне заштите, који се према новим правилима не сматрају прихватљивим.

У оквиру класе изложености према **институцијама** 60% изложености је добило *пондер кредитног ризика 20%, односно 50% умјесто досадашњих 0%*, што се углавном односи на средства по виђењу и средства орочена до 30 дана на рачунима банака.

Изложености према **привредним друштвима** обухватају изложености које банке нису разврстале у следеће класе: вискоризичне изложености, доспјела ненаплаћена потраживања, изложености обезбјеђене некретнинама, изложености према тијелима јавног сектора и изложености према становништву (мала и средња привредна друштва), а задржале су *пондер кредитног ризика 100%*.

Изложености према *становништву* обухватају изложености које су испуниле услов за разврставање у ову класу и додјељен им је *пондер кредитног ризика 75% умјесто досадашњих 100%*.

У оквиру изложености *обезбјеђених хипотекама на некретнинама*:

- **53 %** изложености је обезбјеђено хипотекама на пословним некретнинама и додјељен им је *пондер кредитног ризика 50%*,
- **38%** изложености је обезбјеђено хипотекама на стамбеним некретнинама и додјељен им је *пондер кредитног ризика 35%*.

Овим изложеностима највећим дијелом у складу са важећом регулативом је био додјељен пондер кредитног ризика 100%.

У оквиру *доспјелих ненаплаћених потраживања 30%* изложености је добило *пондер кредитног ризика 150% умјесто досадашњих 100%*, док су остале изложености задржале исти пондер.

Високоризичним изложеностима је додјељен пондер *кредитног ризика 150% умјесто досадашњих 100%*.

У оквиру *осталих изложености* најзначајнија промјена се односи на ставке материјалне имовине којима је према новим правилима додјељен *пондер кредитног ризика 100% умјесто досадашњих 0%*.

Банке немају изложености према *међународним организацијама, мултилатералним развојним банкама* и изложености по основу *покривених обвезница*, а у малом износу су приказане изложености *према институцијама за које су доступни краткорочни кредитни рејтинзи и изложености по основу улагања у удјеле отворених инвестиционих фондова*.

Табела 2. Преглед изложености по класама

(у 000КМ)

Класе изложености	Нето износ изложености			Пондер. актива
	иниц. износ	након CRM	након CRM и фак. конв.	
Централне владе и централне банке	885.372	895.414	895.409	0
Регионалне владе и локалне власти	763.487	771.356	760.490	232.917
Тијела јавног сектора	90.579	87.729	81.216	81.216
Институције	408.882	448.081	445.149	129.265
Привредна друштва	1.551.912	1.407.288	1.176.850	1.176.850
Становништво	1.307.041	1.288.956	1.208.028	906.021
Обезбјеђене хипотекама на некретнинама	1.131.441	1.130.132	1.115.370	513.544
Доспјела ненаплаћена потраживања	192.658	187.245	186.600	214.975
Високоризичне изложености	171.276	162.911	160.683	241.024
Кратк. излож. према инстит. или прив. друштв.	4.363	4.363	4.363	873
Улагања у удјеле отворених инвестиц. фондова	615	615	615	615
Остале изложености	369.880	493.416	459.800	238.289
УКУПНО:	6.877.506	6.877.506	6.494.573	3.735.589

2.2. Изложености обезбјеђене хипотекама на некретнинама

Анализом достављених података утврђено је да једна банка сматра да нису испуњени услови за додјелу повољнијег пондера кредитног ризика за изложености које су у потпуности обезбјеђене хипотекама на стамбеним и пословним некретнинама, док једна банка сматра да нису испуњени услови само за изложености обезбјеђене пословним некретнинама.

Узимајући у обзир чињеницу да наплата по основу хипотеке на нашем тржишту траје у просјеку од 3 до 5 година, што доводи у питање испуњеност једог од услова за признавање некретнина (*правна сигурност – хипотеке морају омогућити намирење из вриједности некретнине у разумном року*), анализирали смо могућност непризнавања некретнина, односно додјеле повољнијих пондера кредитног ризика по овом основу.

Табела 3. Анализа утицаја признавања некретнина (у 000КМ)

Опис	По важећој регулативи	По Студији	
		Основни сценарио	Сценарио 1
Пондерисана актива	4.264.896	3.735.593	4.229.073
ПОР	398.402	398.402	398.402
Нето капитал	730.564	730.564	730.564
Стопа адекватности капитала	15,7%	17,7%	15,8%

Сценарио 1 – без признавања некретнина

Примјеном нових правила без признавања некретнина стопа адекватности капитала износи 15,8%, односно већа је само за 0,1 процентни поен у односу на стопу израчунату у складу са важећом регулативом.

Посматрајући стопе адекватности капитала појединачно по банкама, пет банка биљежи пад стопе адекватности капитала у распону од 0,3 до 1,5 процентних поена, док остале и даље биљеже раст у распону од 0,9 до 3,9 процентних поена.

2.3. Технике ублажавања кредитног ризика

Банке су у сврхе ове Студије могле да користе следеће технике ублажавања кредитног ризика:

- нематеријалну кредитну заштиту (гаранције) и
- материјалну кредитну заштиту
 - финансијске колатерале (депозити у банци, дужничке хартије од вриједности,...) и
 - остале инструменте (билансно нетирање, депозите у другој банци, полисе животног осигурања,...).

Анализом достављених података утврђено је да су банке прихватљивим инструментима кредитне заштите сматрали само гаранције и депозите у банци. Укупна вриједност инструмената кредитне заштите је 190 милиона КМ, од чега су 65% депозити, а 35% се односи на гаранције.

Изложености према привредним друштвима су обезбјеђене са 53 милиона гаранција (80% укупних гаранција) и 100 милиона КМ депозита (81% укупних депозита). Најчешћи пружаоци нематеријалне кредитне заштите су институције (60%), централне и регионалне владе (27%).

Из резултата Студије видљиво је да банке примјеном нових правила 11 милиона депозита не сматрају прихватљивим финансијским колатералом, јер износ изложености обезбјеђен депозитом према важећој регулативи износи 135 милиона КМ.

Табела 4. Примјена инструмената кредитне заштите (у 000КМ)

Класе изложености	Депозити	Гаранције
Тијела јавног сектора	0	3.451
Привредна друштва	99.869	52.905
Становништво	15.950	2.136
Остале изложености	281	0
Остало	7.717	7.439
УКУПНО:	123.817	65.931

2.4. Стопа адекватности капитала

Утицај промјене нето капитала и пондерисане активе на стопу адекватности капитала анализирали смо са аспекта више сценарија, али смо се за потребе ове Студије одлучили за два додатна сценарија (оптимистички и песимистички).

Табела 5. Анализа сценарија (у 000КМ)

	По важећој регулативи	По Студији		
		Основни сценарио	Песимистички	Оптимистички
Пондерисана актива	4.264.896	3.735.593	4.229.073	3.735.593
ПОР	398.402	398.402	398.402	398.402
Нето капитал	730.564	730.564	653.833	765.328
Стопа адекватности капитала	15,7%	17,7%	14,1%	18,5%

Песимистички - *искључене опште резерве за покриће кред. губ. (добра актива) из нето капитала и без признавања некретнина*

Оптимистички - *опште резерве за покриће кред. губ. (добра актива) укључене до макс. 1,25% пондер. активе и искључене ставке недостајућих резерви за кредитне губитке по регул. захтјеву из нето капитала*

Примјеном песимистичког сценарија стопа адекватности капитала износи 14,1%, односно мања је за 1,6 процентних поена у односу на стопу израчунату у складу са важећом регулативом. При овом сценарију три банке би имале стопу адекватности капитала испод законом прописаног минимума.

Посматрајући стопе адекватности капитала појединачно по банкама осам банака биљежи пад стопе адекватности капитала у распону од 0,4 до 2,5 процентних поена, једна банка биљежи раст од 2 процентна поена и код једне банке стопа адекватности капитала остаје на истом нивоу.

3. РЕЗУЛТАТИ Упитника о процесу припреме имплементације Базела II/ CRD

Упитник ставља акценат на Стуб I Базела II и питања су груписана у четири цјелине:

- процес припреме за имплементацију Базела II,
- коришћење приступа за израчунавање капиталног захтјева за кредитни ризик,
- стандардизовани приступ за израчунавање капиталног захтјева за кредитни ризик и
- технике ублажавања кредитног ризика.

Резултати Упитника анализирани су по појединачним питањима, збирно за све банке и појединачно по групама банака на сљедећи начин :

- Критеријум величине – двије групе банака

Група 1: Бобар банка а.д. Бијељина, МФ банка а.д. Бања Лука, Balkan Investment Bank a.d. Banja Luka, Комерцијална банка а.д. Бања Лука, Pavlović International Bank a.d. Bijeljina.

Група 2: NLB Razvojna banka a.d. Banja Luka, Nova banka a.d. Banja Luka, Sberbank a.d. Banja Luka, Нуро Alpe-Adria Bank a.d. Banja Luka, UniCredit Bank a.d. Banja Luka.

- Критеријум власништва

Чланице банкарске групе: NLB Razvojna banka a.d. Banja Luka, Комерцијална банка а.д. Бања Лука, Sberbank a.d. Banja Luka, Нуро Alpe-Adria Bank a.d. Banja Luka, UniCredit Bank a.d. Banja Luka.

Анализом достављених одговора закључујемо да спремност банака за имплементацију Базела II није на високом нивоу и да ће се када дође до примјене банке одлучити за мање напредне приступе. Иако су све банке почеле са одређеним припремним активностима за имплементацију Базела II, само двије банака које су чланице банкарских група исказале су потпуну спремност. Све банке као највеће проблеме наводе велика улагања у информационе системе, недостатак људских ресурса и сл.

Већина банака (80%) планира да примјени стандардизовани приступ за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик, док остале банке још нису разматрале избор приступа.

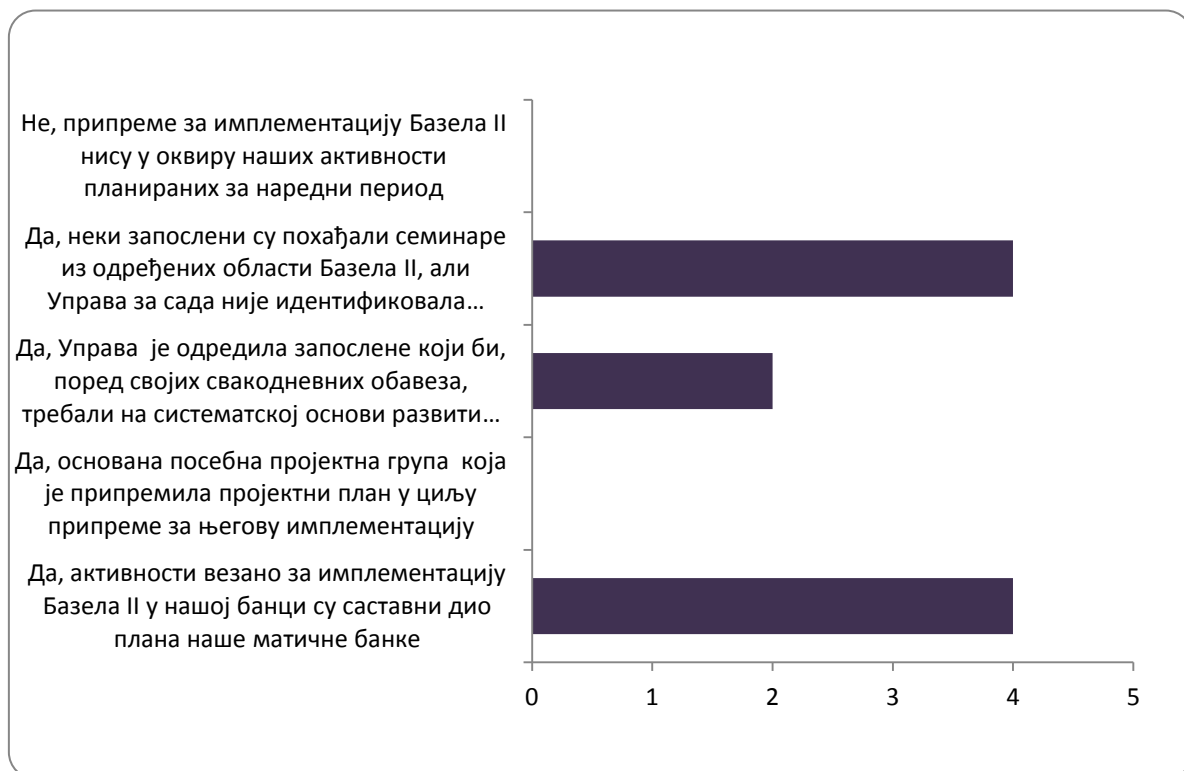

3.1. Анализа достављених података

3.1.1. Процес припреме за имплементацију Базела II

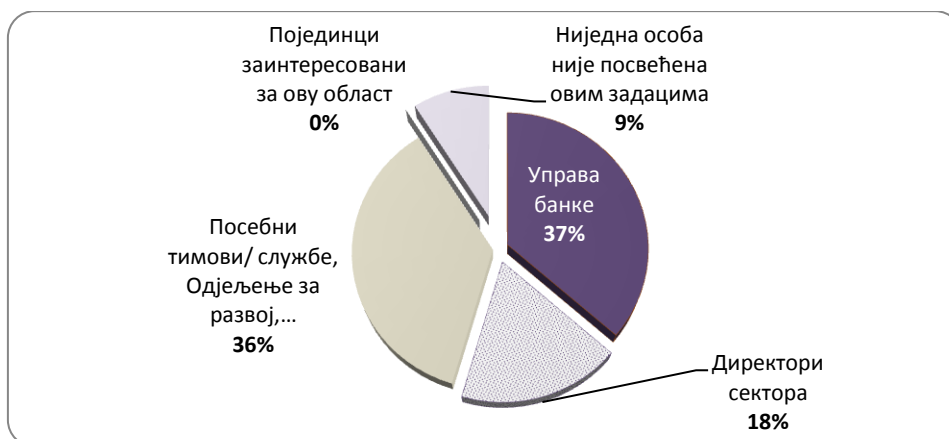
Да ли је ваша банка већ отпочела припремне активности за имплементацију Базела II?

Све банке су почеле са припремним активностима за имплементацију Базела II, с тим да резултати показују да су код банака које су чланице банкарске групе ове активности саставни дио плана матичне банке, док су код осталих банака ове активности у почетној фази.

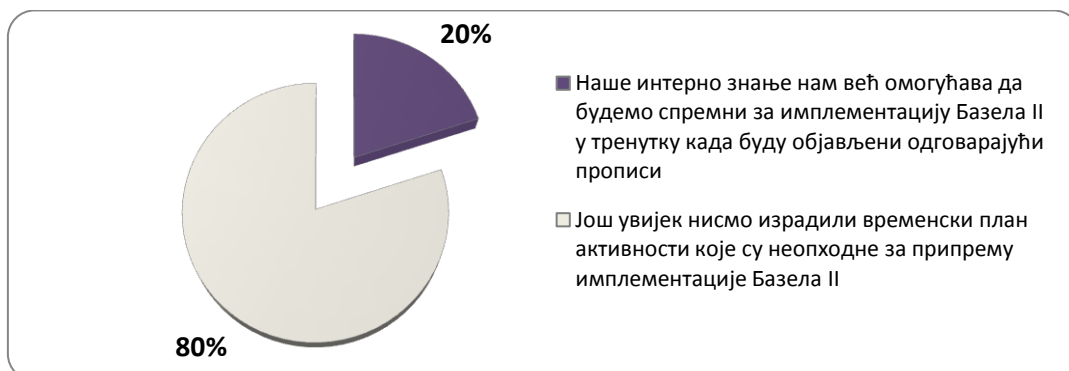
Ко у вашој банци предводи активности припреме за имплементацију Базела II?

Само 36% банака има посебне тимове, док су код осталих банака ове активности у оквиру свакодневних послова.

Каква је временска компонента ваших припрема за имплементацију Базела II?

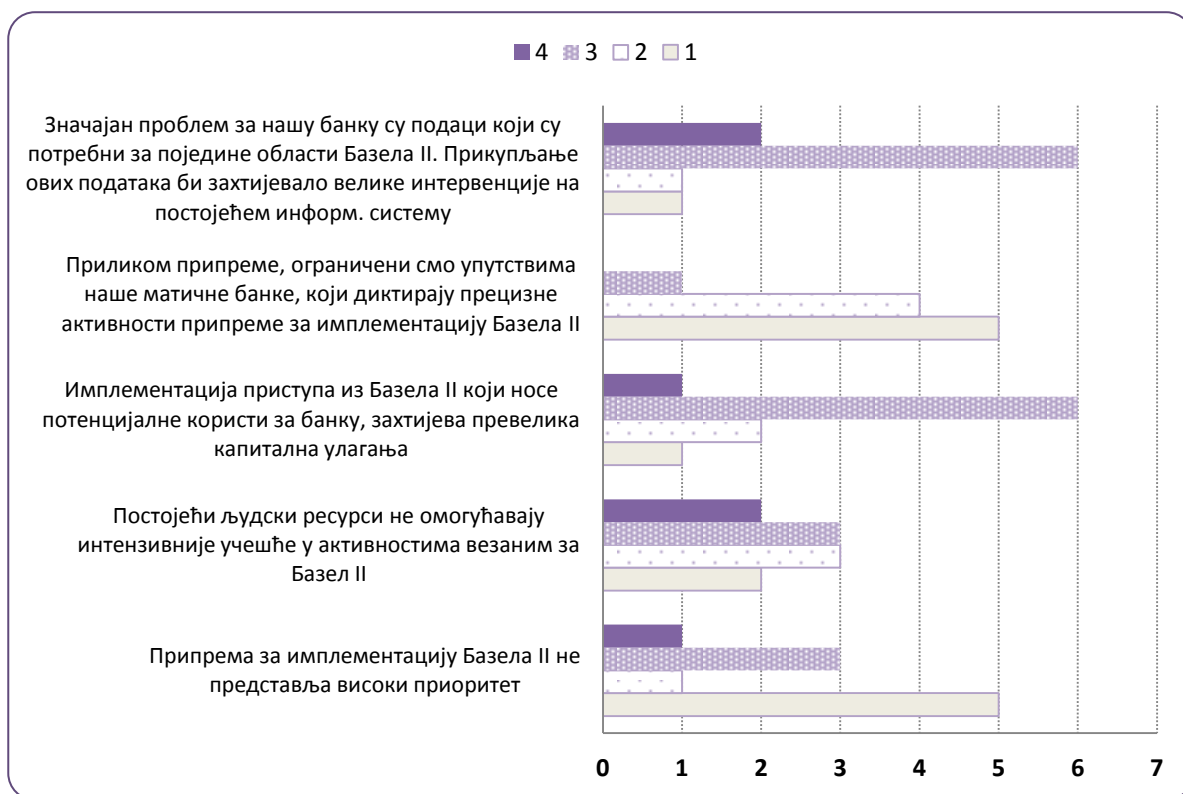
Већина банка још увијек нема план активности за имплементацију Базела II, само двије банке, које су чланице банкарске групе, исказују спремност за имплементацију.

Који су, према вашем мишљењу, главни проблеми везано за практичну имплементацију Базела II у вашој банци (од 1 - не слажем се до 4 - у потпуности се слажем)?

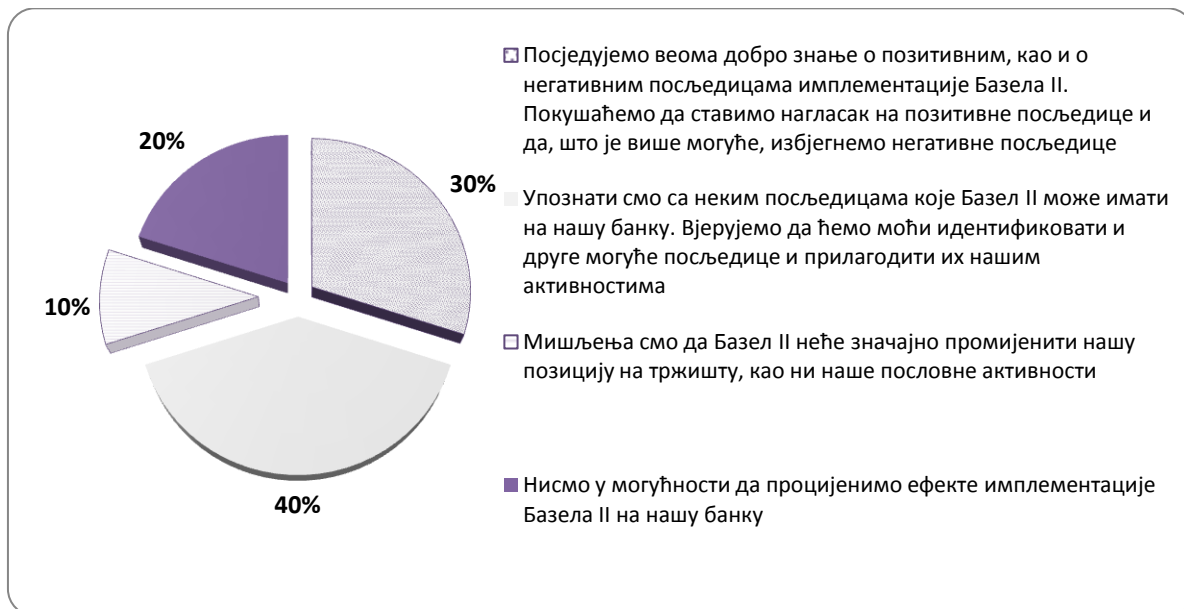
Резултати банака показују да:

- значајан проблем представљају подаци потребни за поједине области Базела II, у смислу великих интервенција на постојећем информационом систему (80% банака),
- захтијева превелика капитална улагања (70% банака),
- људски ресурси не омогућавају интензивније учешће у овим активностима (50% банака).

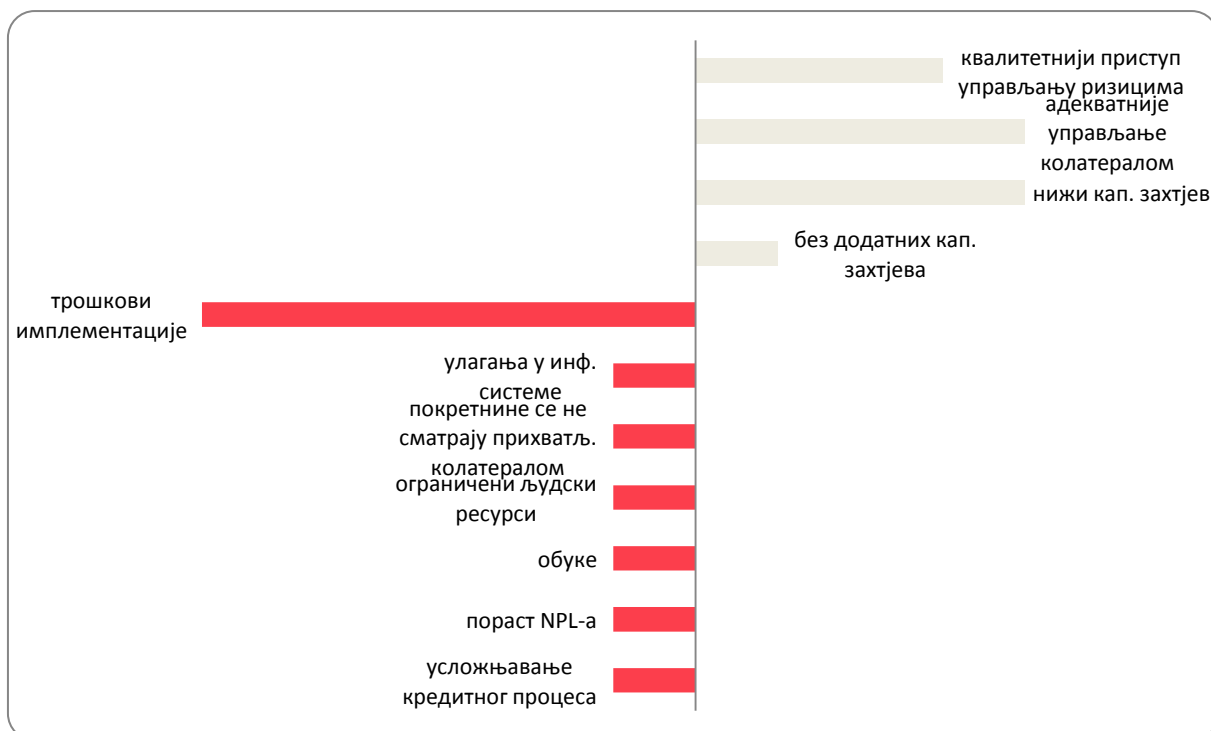
Колико добро ваша банка разумије посљедице Базела II на ваше будуће пословање и конкурентну позицију?

Већина банка (80%) је упозната са посљедицама имплементације Базела II, при чему само једна банка сматра да се то уопште неће одразити на њихово пословање.

Од свих позитивних и негативних посљедица Базела II, молимо наведите, према вашем мишљењу, најзначајније за вашу банку:

Као најзначајније позитивне посљедице банке издвајају *нижи капитални захтјев* и *квалитетније управљање ризицима*, док се највећи негативан ефекат види кроз велике трошкове имплементације, при чему нема разлика у мишљењу банака без обзира на величину банке и припадност банкарској групацији.

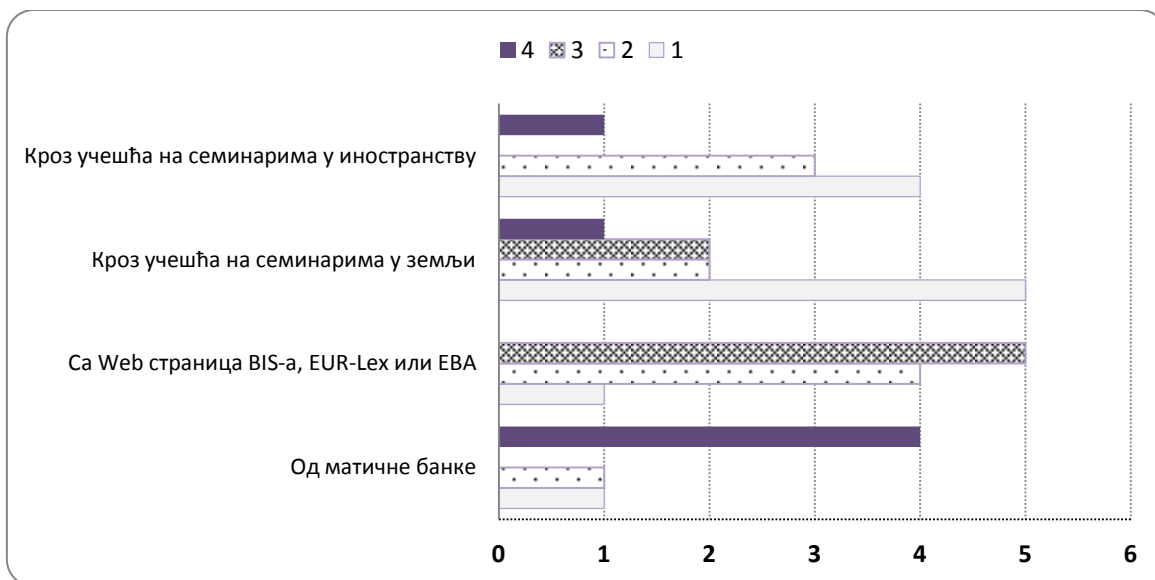
Колико је важна адекватност капитала вашој банци (1 - најмање важно до 4 - најважније)?

Скоро све банке стопу адекватности сматрају најважнијим елементом њихове стратегије будућег пословања, која им обезбјеђује већу сигурност у пословању и испуњавање регулаторних захтјева.

На који начин ваша банка прикупља највише информација везано за питања Базела II/CRD (1 - мало до 4 - максимално)?

Банке, које су чланице банкарске групе, највише информација добијају од матичних банака, док остале банке информације прикупљају са web страница. Резултати показују да је учешће банка на семинарима у земљи и иностранству незнатно.

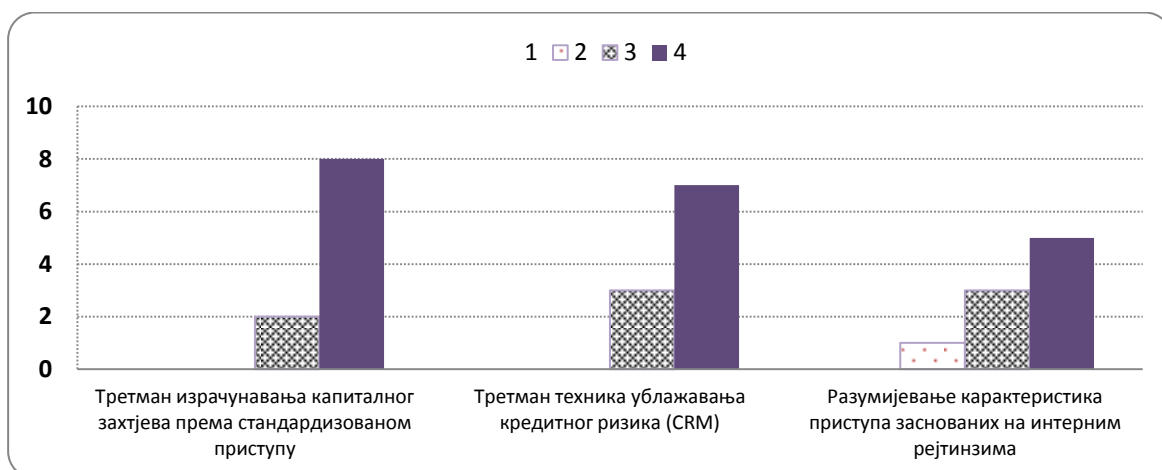

Које будуће активности по питању едукације би биле значајне за банку у области кредитног ризика (рангирајте области по њиховој важности од 1 - најмање важно до 4 - најважније) ?

Резултати банака указују да су најзначајније области по питању едукације:

- израчунавање капиталног захтјева према стандардизованом приступу и
- технике ублажавања кредитног ризика.

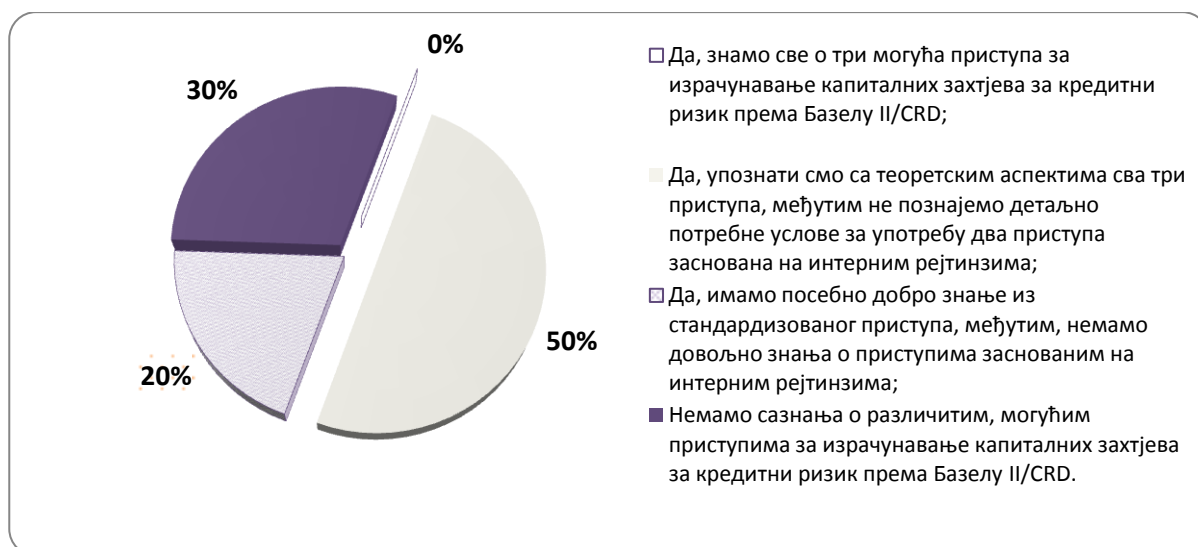
Приједлог неких банака је да Агенција организује радионице или семинаре по питању ових тема.

3.1.2. Коришћење приступа за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик

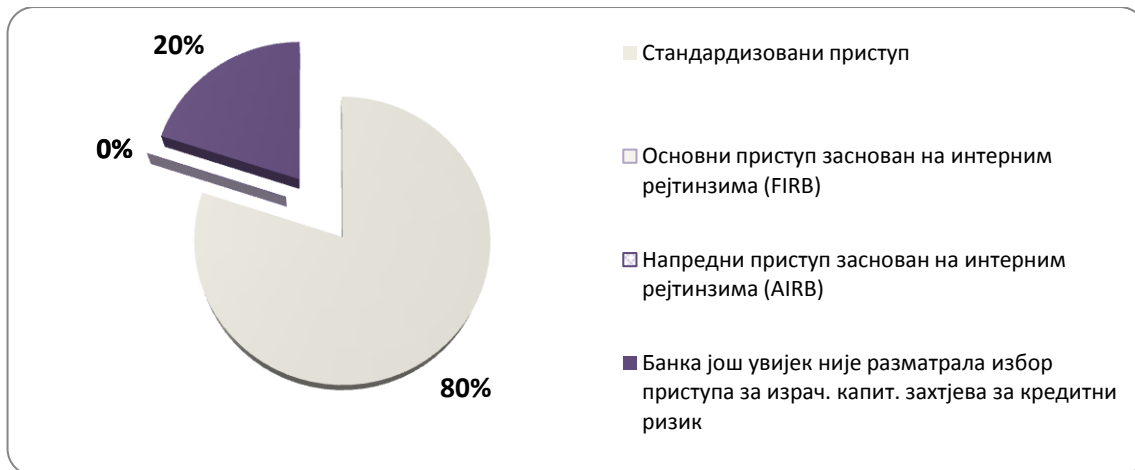
Да ли сте упознати са теоретским карактеристикама и са захтијеваним минималним условима за коришћење различитих приступа за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик према Базелу II/CRD?

Велики број банака (70%) је добро упознат са стандардизованим приступом, док су им потребна додатна знања за приступе засноване на рејтинзима.

Који приступ из Базела II/CRD за израчунавање капиталног захтјева за кредитни ризик ваша банка намјерава користити?

Само двије банке нису изабрале приступ, док ће остале банке користити стандардизовани приступ.

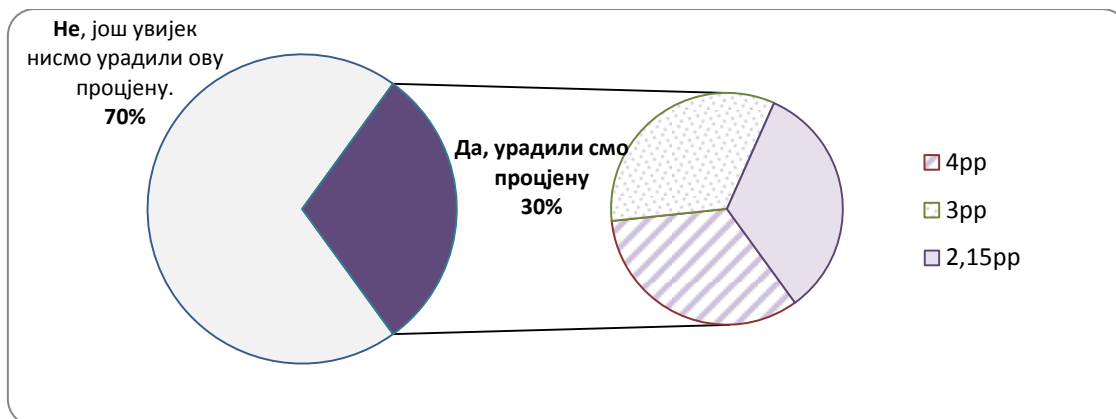
Због чега сте одлучили да користите овај конкретни приступ?

Резултати показују да код банка које су чланице банкарске групе одабрани приступ је резултат политике матичне банке, док код осталих банака – половина банака прати примјер највећих конкурената, а код друге половине банака избор је условљен њиховим реалним могућностима.

Да ли је ваша банка већ извршила квантитативну процјену утицаја одабраног приступа за кредитни ризик на коефицијент адекватности капитала?

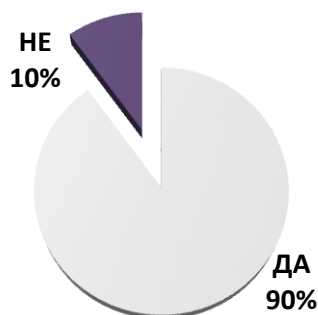
Само три банке су урадиле ову процјену, при чему је дошло до повећања стопе адекватности од 2 до 4 процентних поена.

Који организациони дио у банци се бави израчунавањем стопе адекватности капитала?

Код свих банака израчунавањем стопе адекватности бави се сектор за рачуноводство и извјештавање. Резултати показују да број запослених ангажованих на овим пословима не зависи од величине банке.

Да ли очекујете да ће банка морати укључити и друге организационе дијелове у банци у процес израчунавања капиталних захтјева према Базелу II/CRD? Ако је ваш одговор ДА, молимо назначите које организационе дијелове и колико додатно запослених из ових организационих дијелова?

Банке су свјесне (90% банака) да ће морати укључити и друге организационе дијелове и то сектор за управљање ризицима.

3.1.3. Стандардизовани приступ за израчунавање капиталних захтјева за кредитни ризик

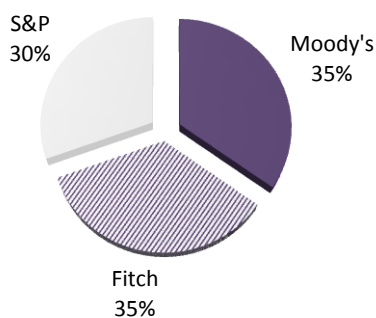
3.1.3.1 Изложености према централним владама и централним банкама

Како ваша банка процјењује ризичност страних земаља према којима је изложена?

Већина банака (80%) користи кредитне рејтинге ВИПКР или АКИ, од чега половина има развијену интерну методологију за праћење ризика земље коју допуњује овим рејтинзима.

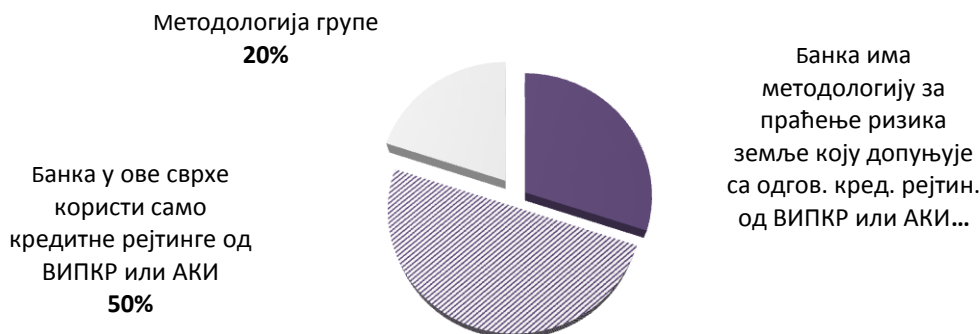

Од којих ВИПКР/АКИ ваша банка користи кредитне рејтинге за процјену ризика земље?

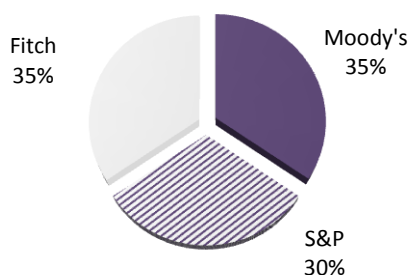

3.1.3.2 Изложености према институцијама/ мултилатералним развојним банкама/ тијелима јавног сектора

Како ваша банка надгледа ризичност других банака према којима је изложена?

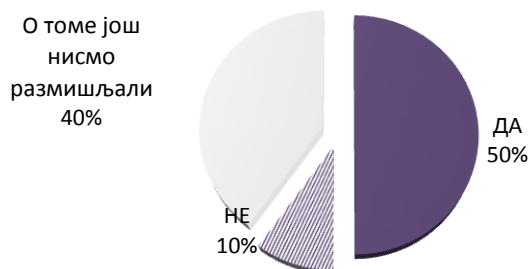

Од којих ВИПКР ваша банка користи кредитне рејтинге у процјени ризика банака?

Да ли је у интересу ваше банке да добије кредитни рејтинг од ВИПКР?

Половина банака сматра да је у њиховом интересу да добије кредитни рејтинг.

Према којим мултилатералним развојним банкама је изложена ваша банка ?

Ниједна банка нема излагање према мултилатералним развојним банкама.

Да ли је и према којим тијелима јавног сектора изван земље изложена ваша банка ?

Само једна банка има излагања према тијелима јавног сектора изван земље.

Да ли ваша банка има улагања у покривене обвезнице које је емитовала банка из иностранства?

Ниједна банка нема улагања у покривене обвезнице емитоване од стране банака из иностранства.

3.1.3.3 Изложености према привредним друштвима и становништву

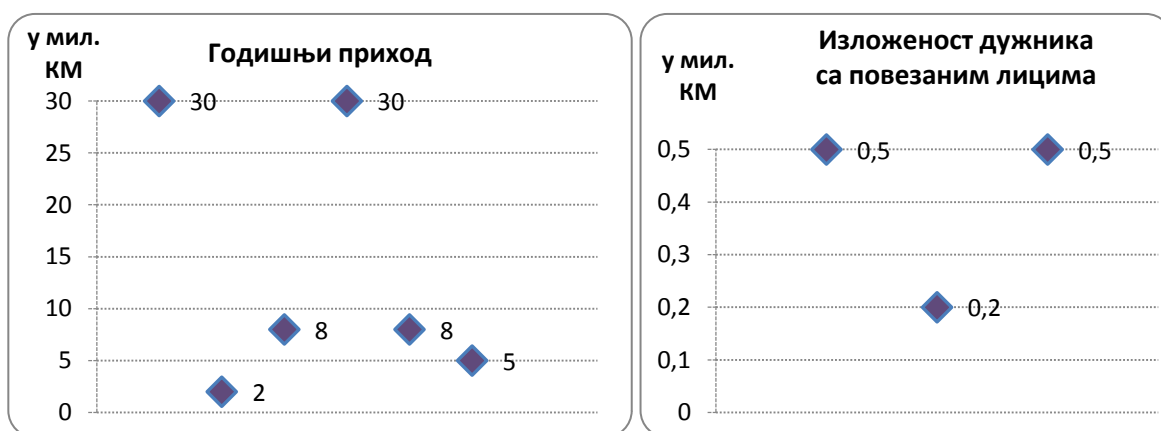
Да ли ваша банка користи кредитне рејтинге од ВИПКР приликом процјене ризика привредних друштава?

Ниједна банка не користи кредитне рејтинге од ВИПКР приликом процјене ризика привредних друштава.

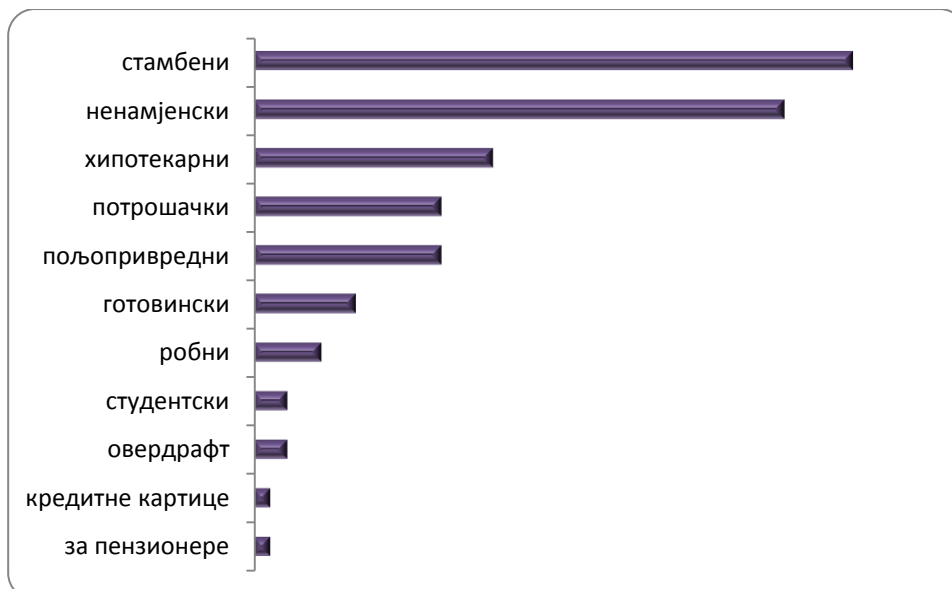
Које критеријуме ваша банка користи за дефиницију малог и средњег привредног друштва (SME)?

Као критеријум за дефиницију малог и средњег предузећа:

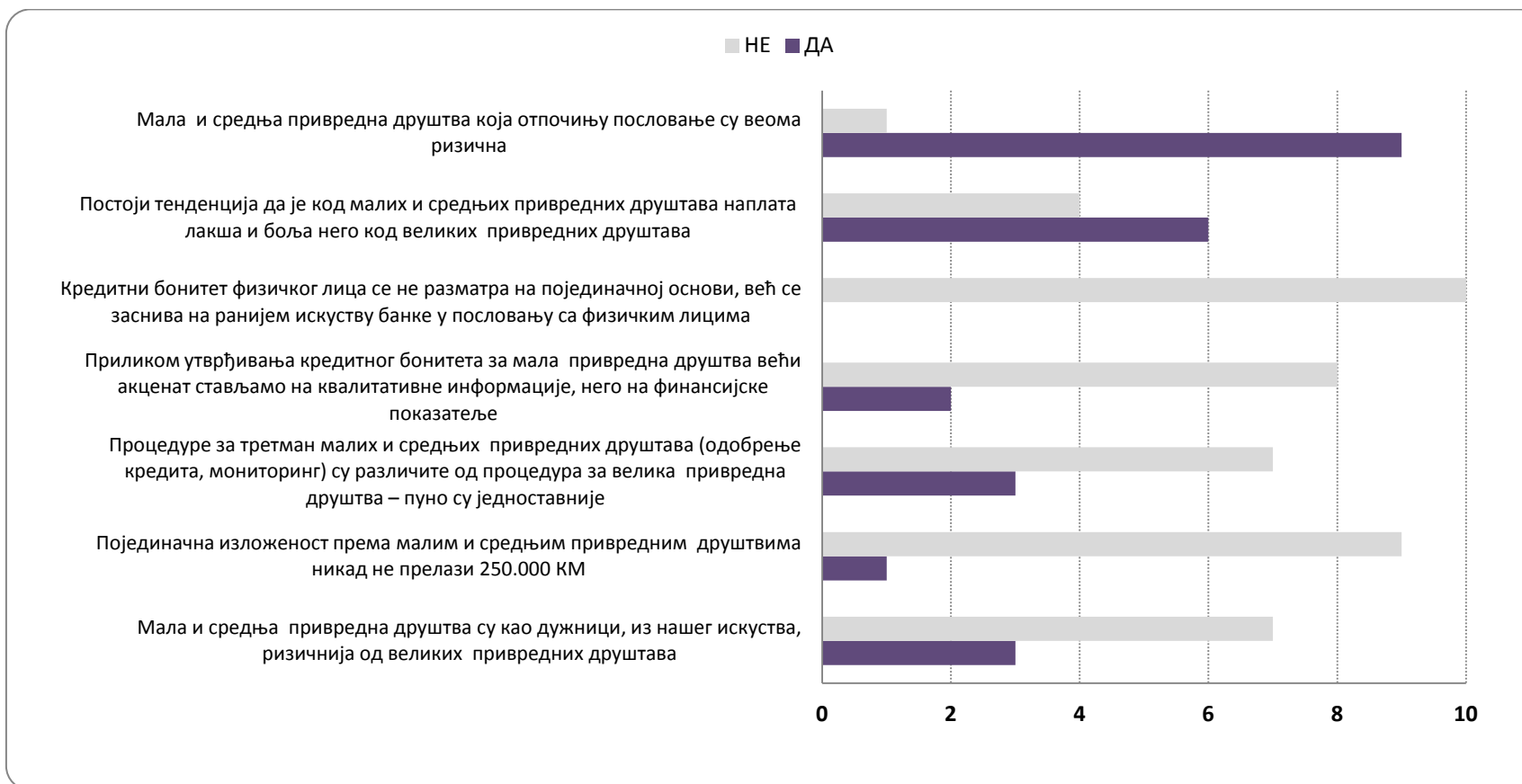
- ❖ шест банака користи годишњи приход привредног друштва,
- ❖ три банке изложеност дужника са повезаним лицима и
- ❖ једна банка нема дефинисане критеријуме.

Које врсте кредита становништву (према вашој дефиницији) има ваша банка (навести 5 са највећим учешћем у портфолију становништа)?

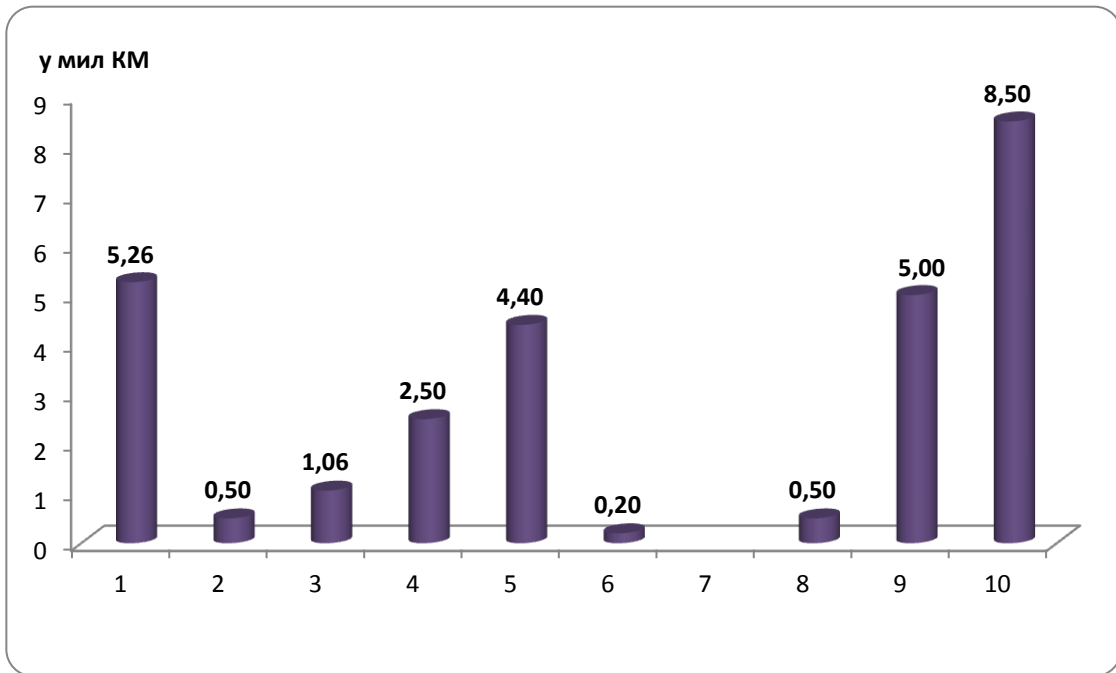

Шта мислите о следећим наводима?

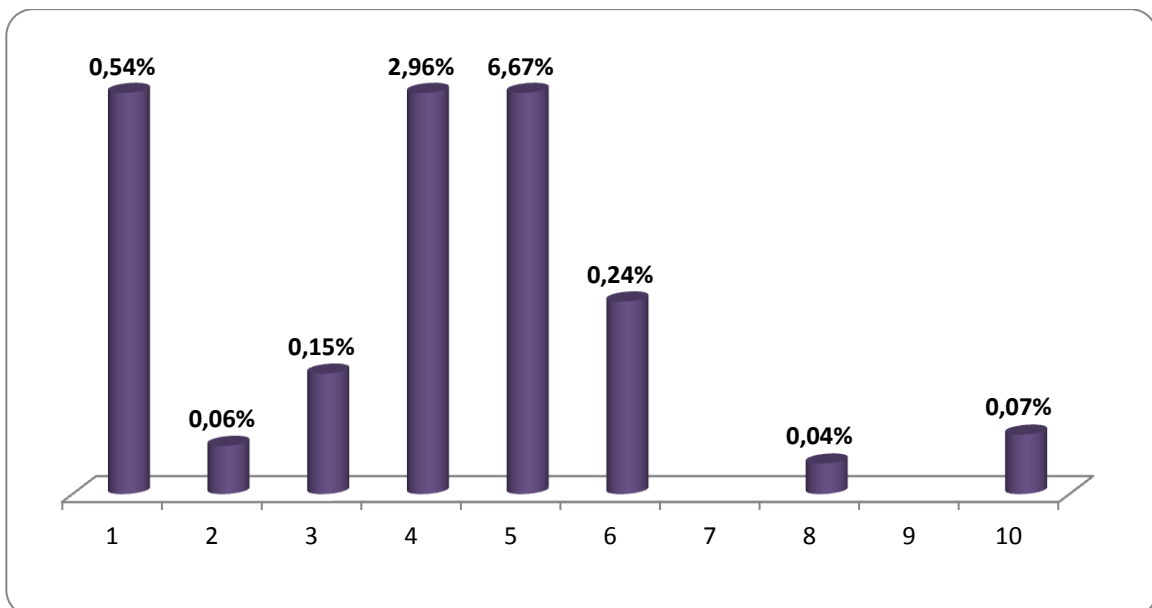

Колика је највећа изложеност ваше банке према једном малом и средњем привредном друштву (у складу са вашом дефиницијом)?

Само једна банка има највећу изложеност према малом и средњем привредном друштву мању до 0,25 мил КМ (услов за разврставање у класу изложености према становништву).

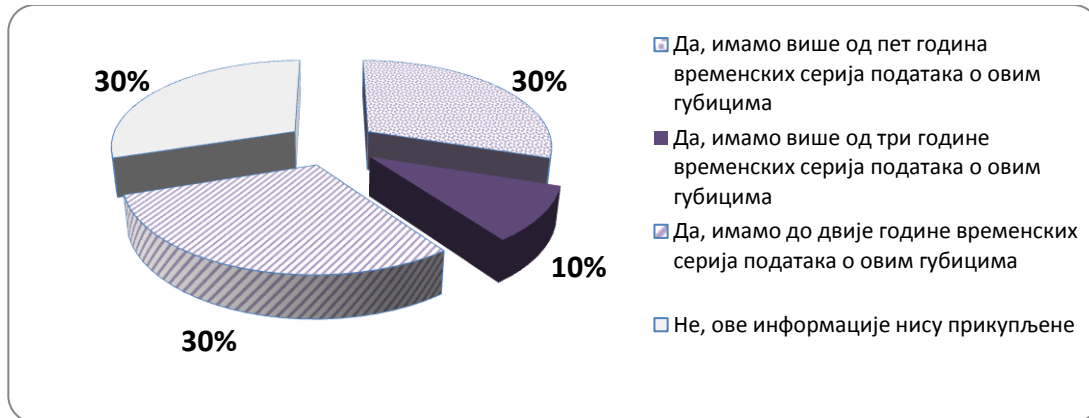

Колики је удио просјечне изложености једног малог и средњег привредног друштва у односу на укупан портфолио малих и средњих привредних друштава (у складу са вашом дефиницијом)?

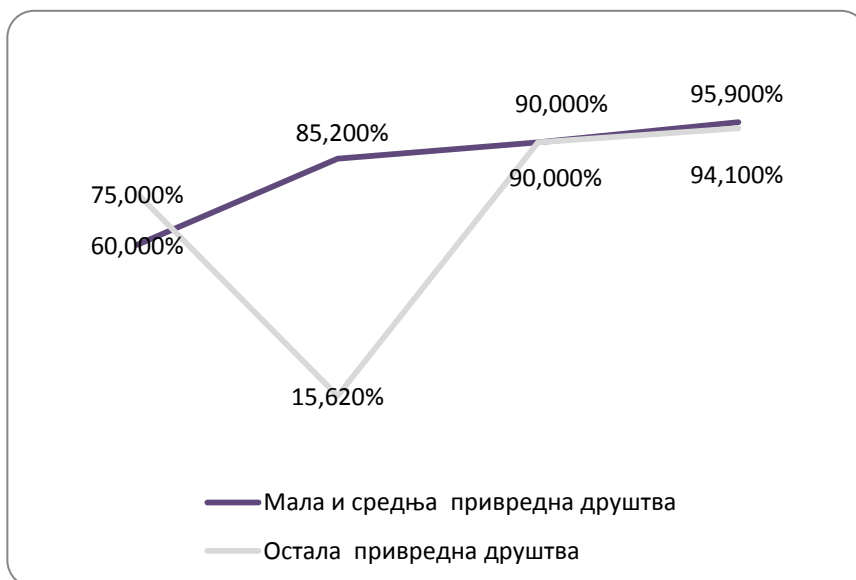
Молимо да назначите за који временски период имате податке о губицима од ненаплаћених потраживања од привредних друштава?

60% банака нема вишегодишње податке о овим губицима, што потврђује оријентацију банака за примјену стандардизованог приступа.

Колике су просјечне стопе наплате потраживања од малих и средњих привредних друштава и потраживања од осталих привредних друштава?

Резултати показују да само једна банка има боље искуство у наплати потраживања од малих и средњих привредних друштава од осталих привредних друштава, док остале банке не биљеже велику разлику у овој стопи наплате.

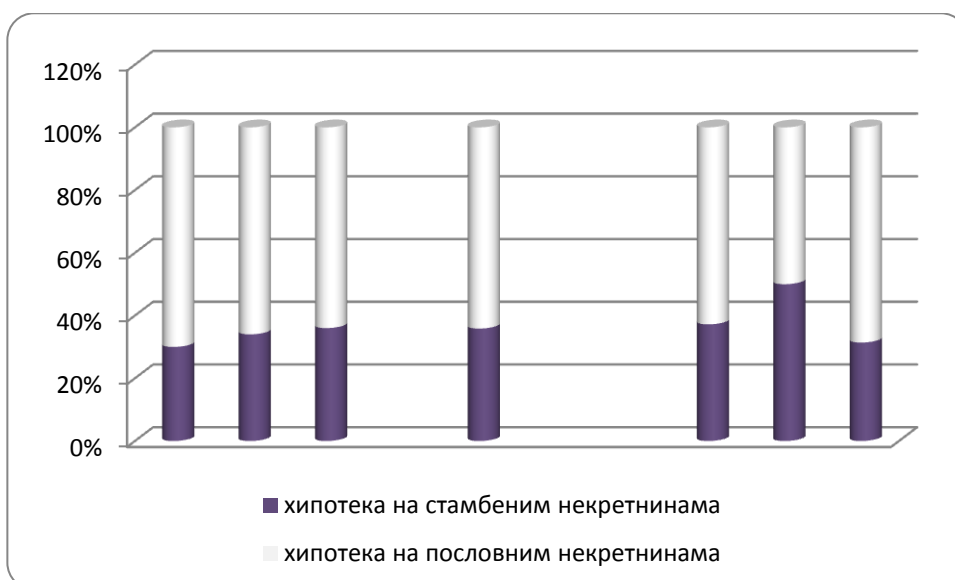
3.1.3.4 Изложености обезбјеђене хипотекама на некретнинама

Према којој групи клијената ваше банке су потраживања обезбјеђена хипотеком на стамбеним некретнинама (неколико одговора је могуће)?

Резултати показују да су код свих банака само потраживања од привредних друштва и становништа обезбјеђена хипотеком на стамбеним некретнинама.

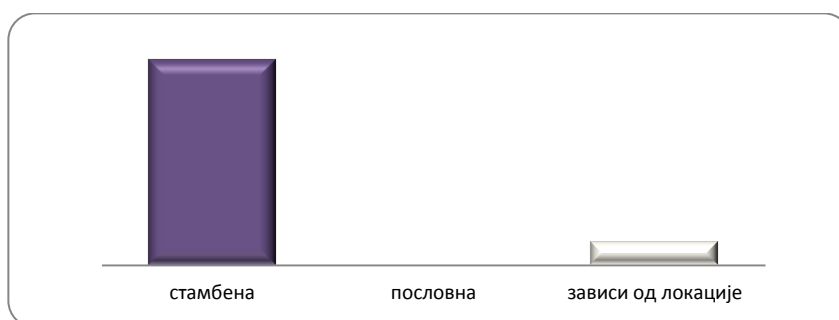
Колики је удио потраживања обезбјеђених хипотеком на стамбеним некретнинама, а колики на пословним некретнинама у укупном износу потраживања обезбјеђених хипотекама на некретнинама?

Резултати показују да је већи удио потраживања обезбјеђених хипотекама на пословним некретнинама (просјечна вриједност 64%).

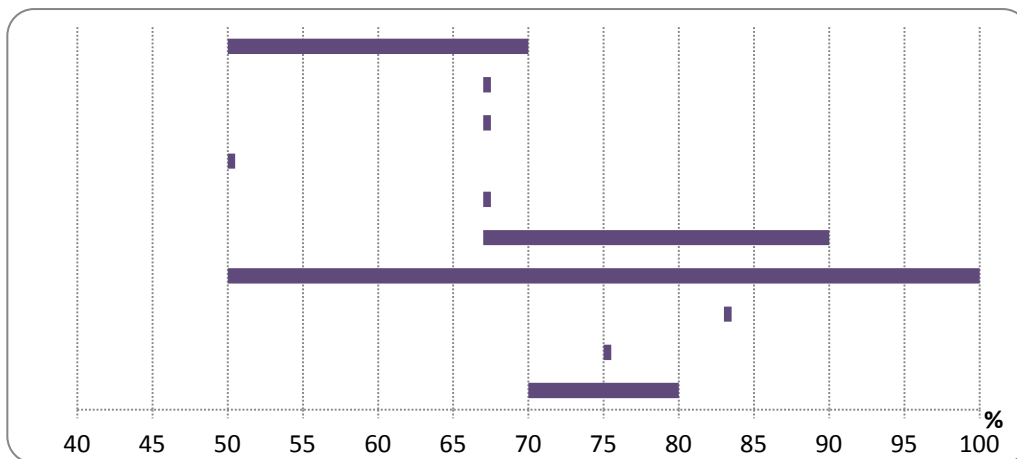
Која врста хипотеке представља ефикасније средство намирења потраживања?

Резултати показују да је хипотека на стамбеним некретнинама далеко ефикасније средство намирења потраживања.

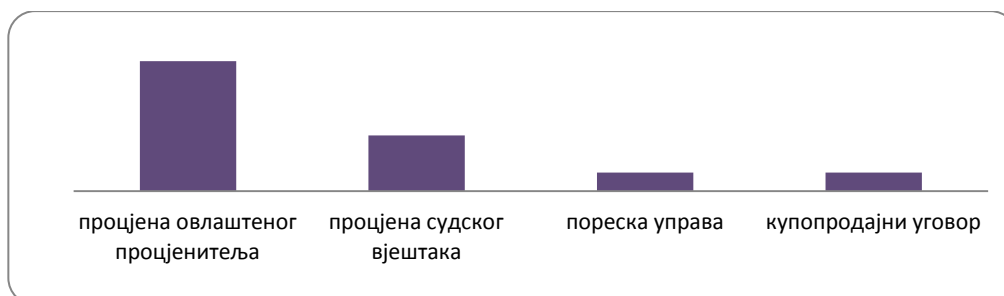
Колики је интерно прописани минимални однос износа кредита и вриједности некретности која служи као средство обезбјеђења?

Интерно прописани минимални однос је у просјеку 67%, три банке су испод ове границе (минимални однос 50%).

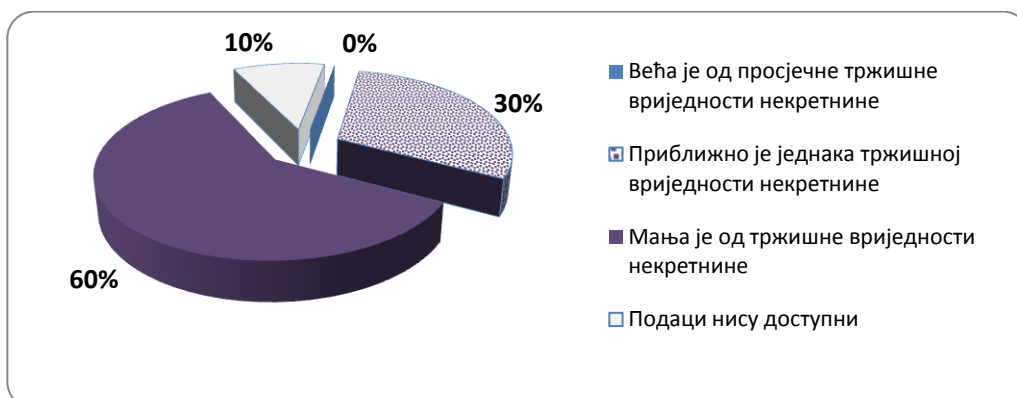
На који начин банка обезбјеђује податке о тржишној вриједности некретнина?

Велики број банака (70%) користи процјену овлашћеног процјенитеља. Неке банке као додатне изворе користе податке пореске управе или купопродајни уговор.

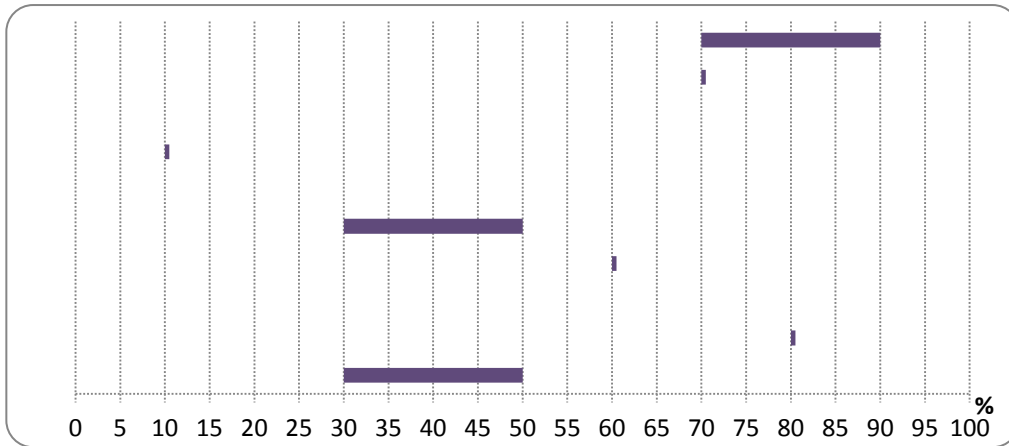
Према вашем искуству, колико обично износи вриједност некретности у случају реализације хипотеке?

Резултати банка показују да је вриједност некретности у случају реализације хипотеке мања од тржишне вриједности некретности. Само три банке сматрају да је приближно једнака.

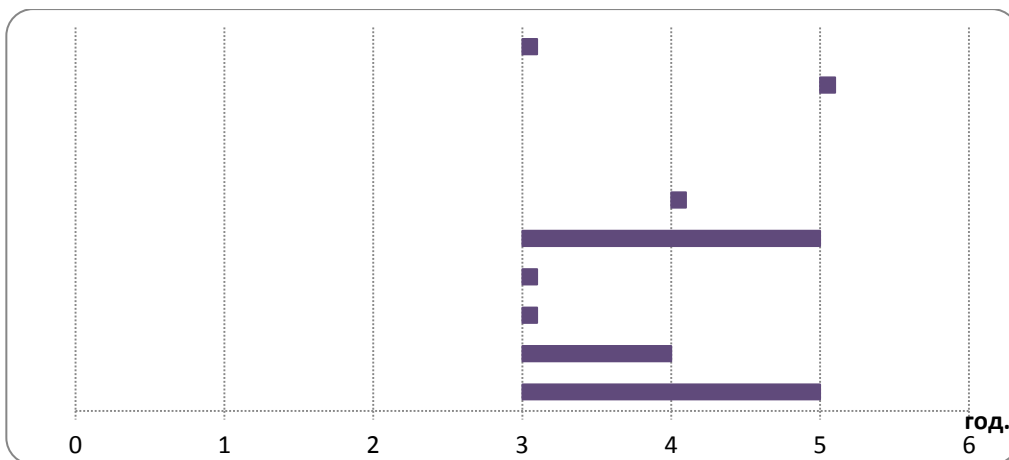
Који % вриједности од вриједности некретнине коју је банка имала у својим евиденцијама, је најчешће остварен у случају реализације хипотека?

Банке су у просјеку, у случају реализације хипотеке, оствариле око 55% од вриједности некретнине, с тим да је најнижа вриједност 10%, а највећа 90% од вриједности некретнине.

Колико је просјечно вријеме наплате у пракси по основу реализације заложене некретнине?

Банкама је потребно најмање 3 године да наплате хипотеку.

Како ваша банка прати вриједност некретнина које су дате под хипотеку?

Већи број банка (60%) приликом одобравања кредита захтијева процјену од овлаштеног процјенитеља, од чега 33% ову процјену тражи сваке године, а 67% самостално прати вриједност некретнина под хипотеком.

3.1.3.5. Ванбилансне ставке

Шта ваша банка има укључено у ванбилансну ставку "Одобрених неискориштених кредита" ?

- неискориштени лимит на текућем рачуну 100%
- неискориштен лимит на кредитној картици 100%
- неискориштене, одобрене краткорочне кредите 90%
- неискориштене, одобрене дугорочне кредите 90%
- неискориштене, одобрене кредитне линије 70%

Коју врсту гаранција ваша банка нуди као услугу/производ клијентима?

Све банке у својој понуди имају плативе и чиндбене гаранције.

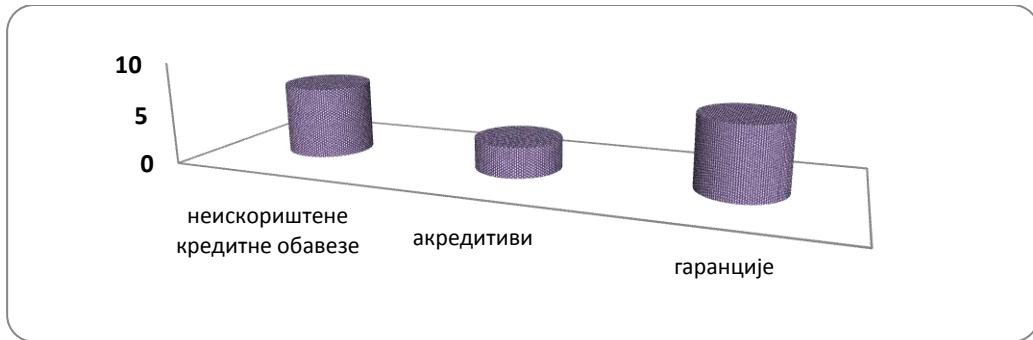
Које врсте акредитива ваша банка нуди клијентима (неколико одговора је могуће)?

Већина банака (80%) у својој понуди има покривене и непокривене акредитиве.

Које су ванбилансне ставке у вашој банци осигуране неком врстом кредитне заштите?

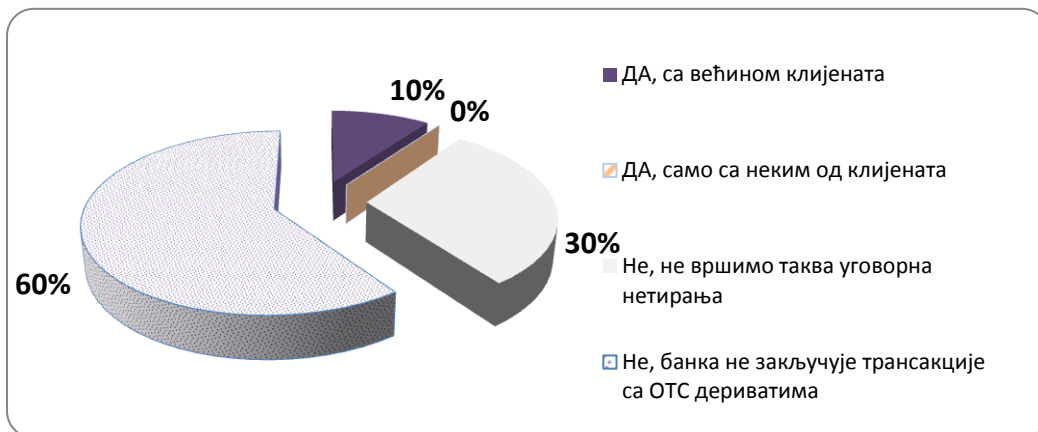
У једнакој мјери су осигуране неискориштене кредитне обавезе и гаранције, док мали број банака има осигуране и акредитиве неком врстом кредитном заштите.

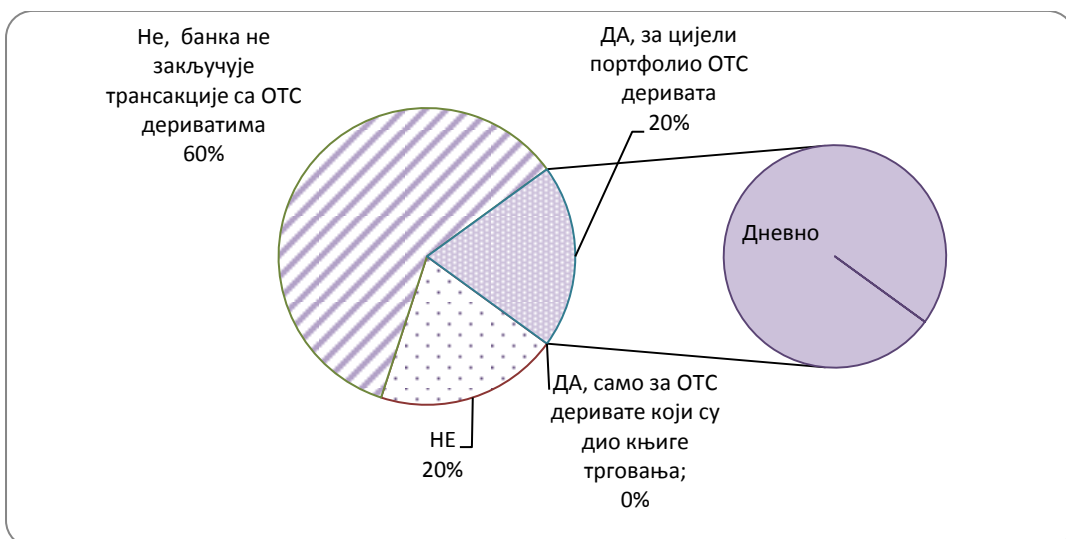
Да ли постоји уговор о нетирању потраживања и обавеза произашлих из трансакција са ОТС дериватима између ваше банке и клијента (клијената)?

Већи број банака (60%) не закључује трансакције са ОТС дериватима, а само 10% врши нетирање.

Да ли банка евидентира тржишну вриједност ОТС деривата?

Од 40% банака које имају трансакције са ОТС дериватима, половина евидентира тржишну вриједност и то на дневној основи.

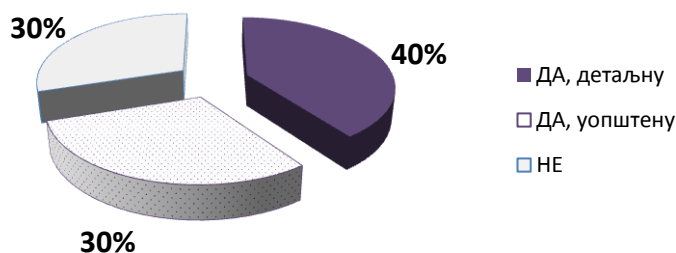

3.1.4. Технике ублажавања кредитног ризика

3.1.4.1. Опште

Да ли ваша банка има интерно усвојену стратегију за коришћење кредитне заштите?

Већи број банака (70%) има стратегију за коришћење кредитне заштите у оквиру свеобухватне стратегије управљања ризицима банке. При чему 40% банака има детаљну стратегију.

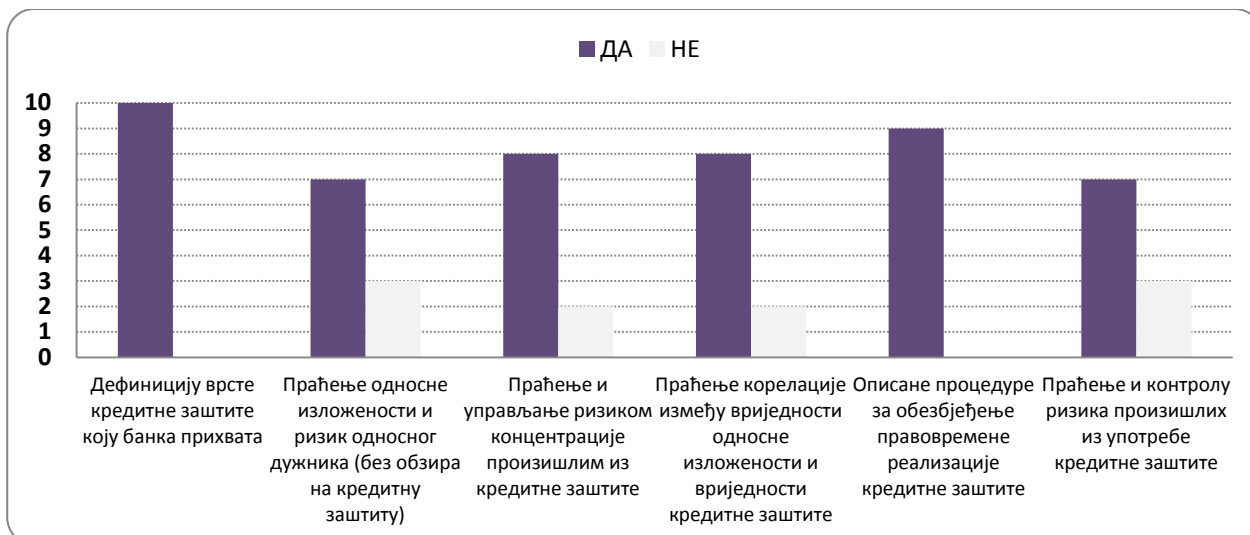
Да ли ваша банка има писану политику и дефинисане процедуре у погледу коришћења кредитне заштите?

Све банке имају писане политике и дефинисане процедуре, с тим да мањи број банака у овим процедурама не прати:

- односну изложеност и ризик односног дужника,
- не управља ризиком концентрације произишлим из кредитне заштите,
- корелацију између вриједности односне изложености и вриједности кредитне заштите,
- не прати ризике проишле из употребе кредитне заштите.

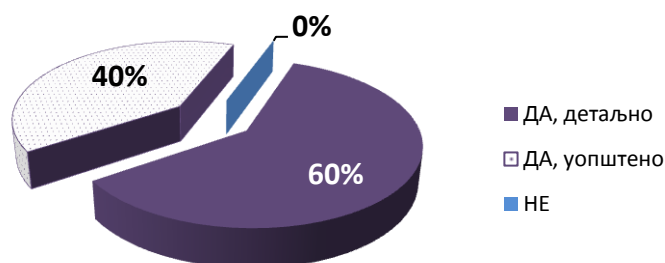

Да ли је банка дефинисала минималне стандарде (критеријуме) везано за документацију која обезбјеђује добру правну основу у смислу реализације и омогућавања банци да реализује права из кредитне заштите у случају да дужник уђе у статус неизмирења обавезе?

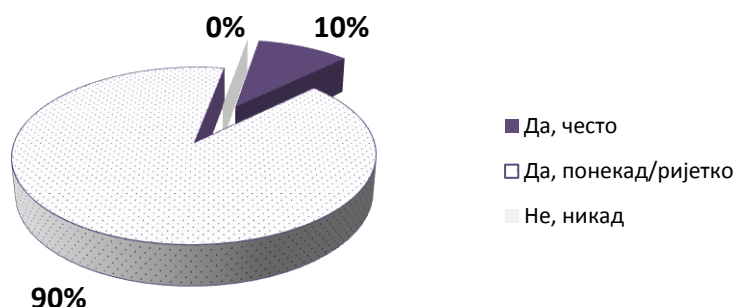
Све банке су дефинисале минималне стандарде у оквиру својих политика. Као најзначајније банке издвајају:

1. правну ваљаност,
2. вредновање колатерала
3. управљање и праћење колатерала.

Да ли банка за обезбјеђење својих потраживања користи колатерал деноминирани у валути која је различита од валуте потраживања?

Све банке користе колатерал деноминирани у валути која је различита од валуте потраживања, с тим да га ипак скоро све банке (90%) користе ријетко.

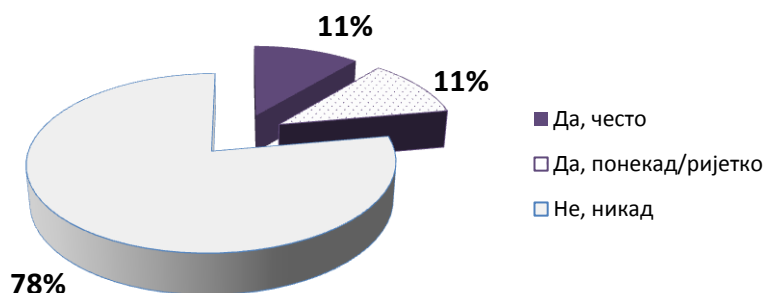

Да ли банка обезбјеђује своја потраживања кориштењем кредитне заштите, чија је рачност мања од рачности обезбјеђеног потраживања?

Банке не користе кредитну заштиту чија је рачност мања од рачности обезбјеђеног потраживања.

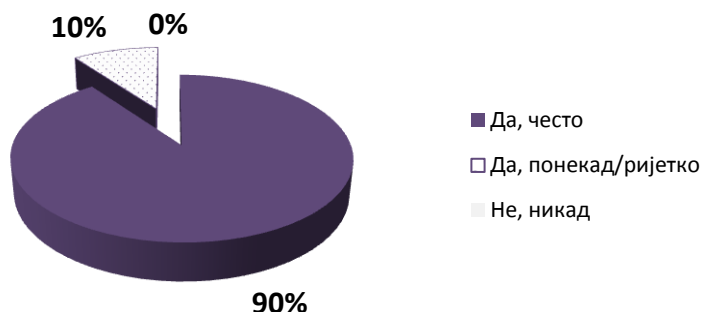
Да ли банка такође користи кредитну заштиту са клаузулом о пријевременом завршетку/обавијест о отказу (опција да се обустави кредитна заштита), било од стране лица које пружа кредитну заштиту или од стране банке?

Само двије банке користе кредитну заштиту са клаузулом о пријевременом завршетку.

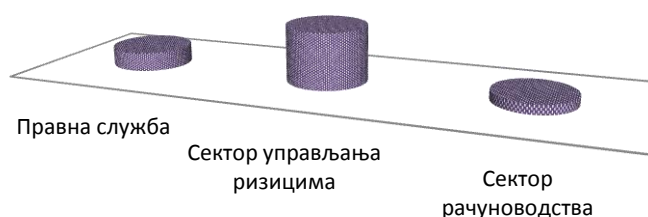
Да ли банка прихвата више од једне врсте кредитне заштите за обезбјеђење истог потраживања (тј. гаранција, колатерал)?

Већина банака веома често прихвата више од једне врсте кредитне заштите за обезбјеђење истог потраживања.

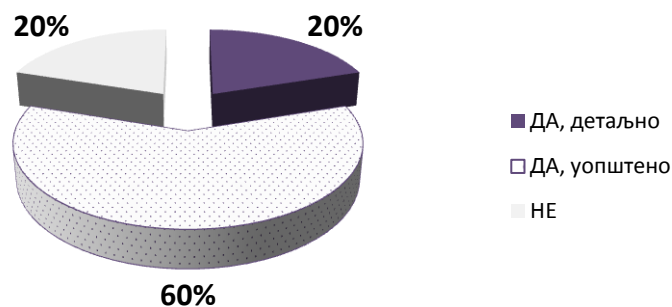
Да ли банка има успостављене системе и процедуре за праћење и контролу ризика (тј. правног ризика, тржишног ризика, ризика ликвидности) произишлог из употребе кредитне заштите?

Половина банака има успостављене системе и процедуре за праћење и контролу ризика и то углавном у оквиру сектора за управљање ризицима.

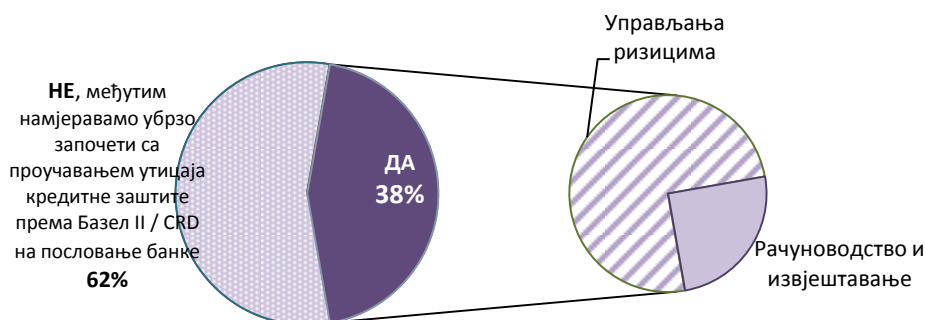

Да ли је банка упозната са промјенама у ефектима коришћења кредитне заштите приликом израчунавања капиталног захтјева за кредитни ризик према правилима Базела II/ CRD?

20% банака није уопште упознато са промјенама у ефектима коришћења кредитне заштите, док су и остале банке углавном уопштено упознате.

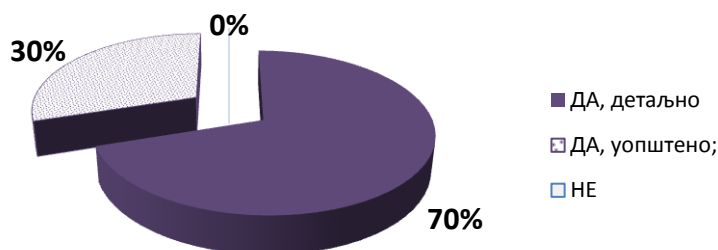
Од 80% банака које су упознате са промјенама у ефектима коришћења кредитне заштите само три банке прате утицај ових промјена на пословање банке.

3.1.4.2. Колатерал (материјална кредитна заштита)

Да ли је банка дефинисала стандарде и критеријуме за документованост колатерала (обим, права банке у случају статуса неизмирења обавезе итд.)?

Све банке су дефинисале стандарде и критеријуме за документованост колатерала кроз писане политике.

Које врсте дужничких хартија од вриједности банка најчешће прихвата за обезбјеђење својих потраживања?

Банке најчешће прихватају обвезнице.

Који критеријуми се узимају у обзир када банка користи сљедеће врсте колатерала и да ли су дефинисани у писаним политикама и поступцима банке:

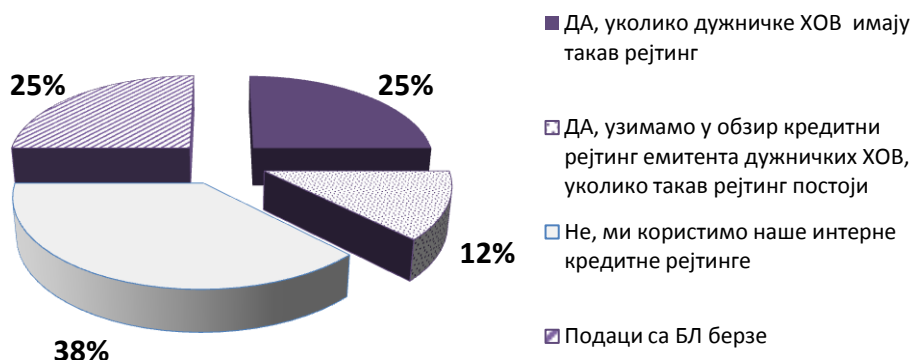

Скоро све банке (90%) у својим писаним политикама су дефинисале критеријуме за коришћење колатерала и то су најчешће за:

- **Дужничке хартије од вриједности** (бонитет емитента, котација на берзи, да су ликвидне, да заложно право мора бити регистровано у Централном регистру ХОВ-а, ...)
- **Акције** (бонитет емитента, котација на берзи, да су ликвидне, да улазе у главни берзански индекс, да нема позитивне корелације, да заложно право мора бити регистровано у Централном регистру ХОВ-а, ...)
- **Депозите** (намјенски, рочна усклађеност, ..).

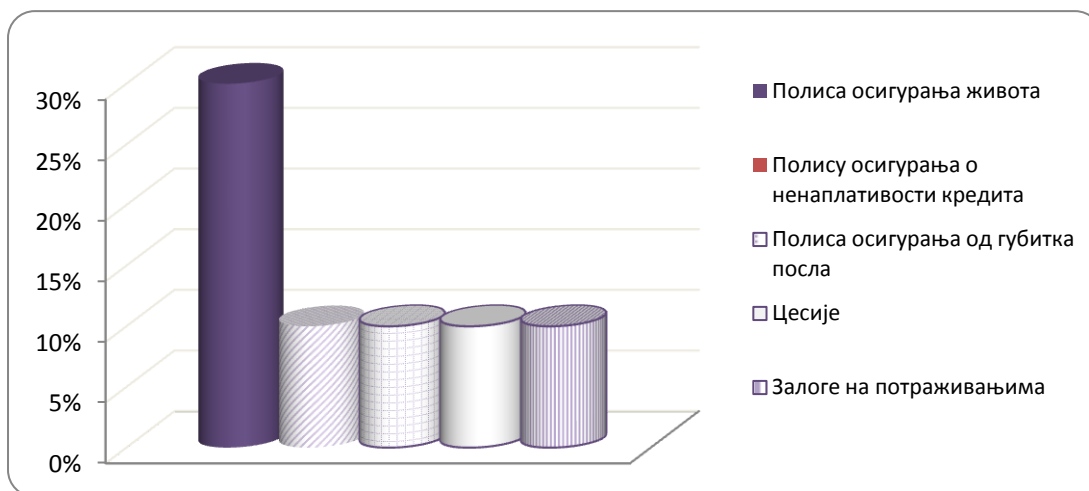
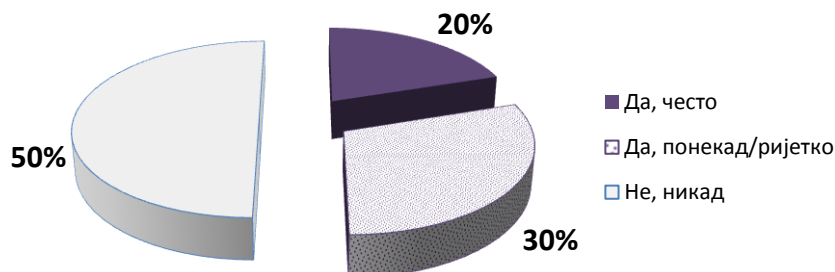
Да ли приликом процјене прихватљивости дужничких хартија од вриједности као колатерала, узимате у обзир рејтинге ВИПКР?

Мањи број банака (37%) користи кредитне рејтинге ВИПКР и то *Moody's*, *S&P*, *Fitch*, док остале банке користе доступне податке са Бањалучке берзе и своје интерне рејтинге.

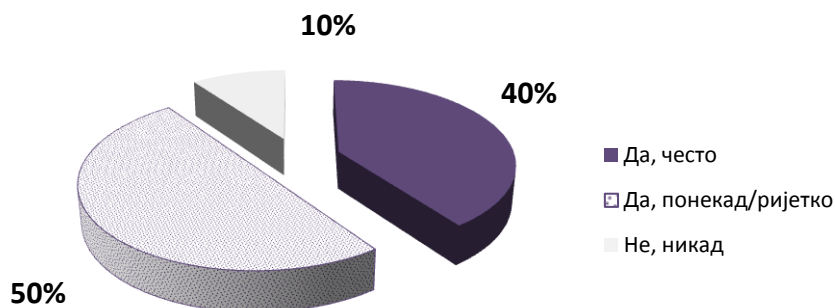
Поред коришћења готовине/банкарских депозита, дужничких хартија од вриједности и акција, да ли банка користи било које друге финансијске инструменте као колатерал (нпр. полисе животног осигурања)?

Половина банака не користи друге финансијске инструменти као колатерал, док остале банке најчешће користе полисе осигурања живота.

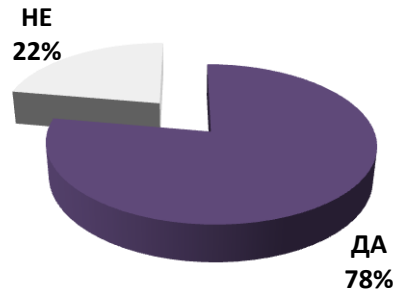
Да ли банка прихвата више од једне врсте колатерала за обезбјеђење једног потраживања (нпр. неколико врста обвезница, или комбинација депозита и хартија од вриједности итд.)?

Скоро све банке прихватају више од једне врсте колатерала, од чега више од половине ријетко.

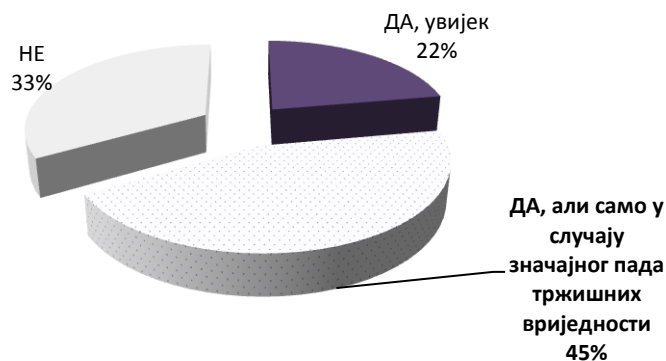
Да ли банка вреднује финансијске инструменте примљене као колатерал по њиховим тржишним цијенама?

Већина банака (78%) вреднује финансијске инструменте по њиховим тржишним цијена и то најчешће квартално.

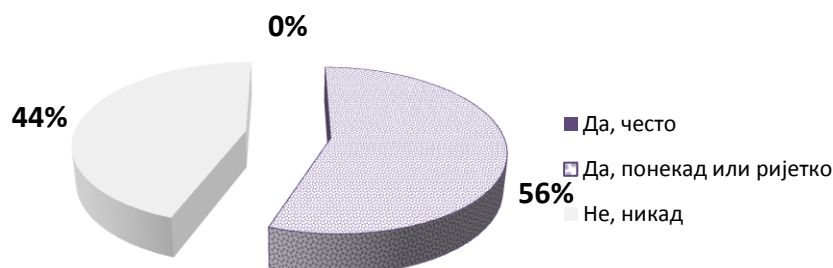
У случају пада тржишне вриједности финансијских инструмената примљених као колатерал, да ли банка захтијева од дужника додатне финансијске инструменте као колатерал?

Резултати показују да двије трећине банака захтијевају додатне финансијске инструменте и то углавном код значајног пада тржишне вриједности колатерала.

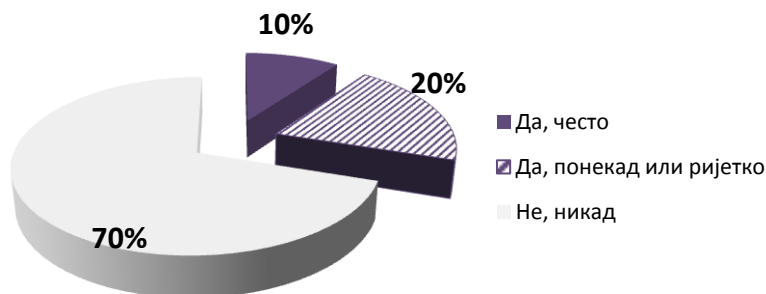
Да ли банка као колатерал прихвата финансијске инструменте који су деноминирани у валути која се разликује од валуте потраживања?

Више од половине банака прихвата наведене финансијске инструменте, али ријетко.

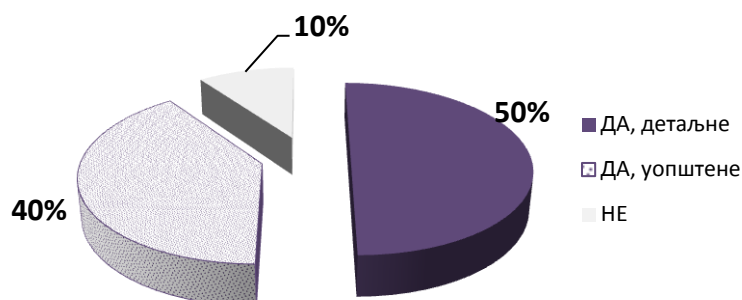
Да ли банка прихвата колатерал у облику акција које нису котиране на признатој берзи?

Велики број банака (70%) не прихвата акције које нису котиране на признатој берзи.

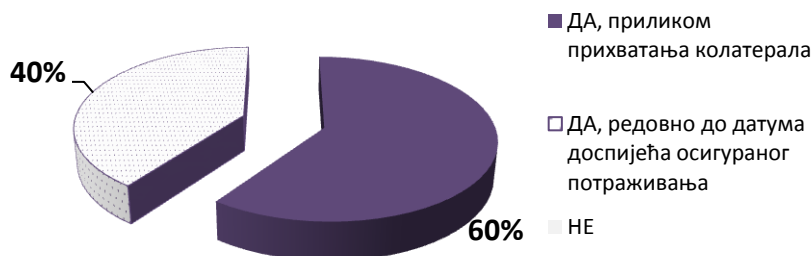
Да ли банка има дефинисане процедуре којима се обезбјеђује правовремена реализација финансијских инструмената примљених као колатерал, у случају наступања статуса неизмирења обавеза?

Скоро све банке имају дефинисане наведене процедуре у својим писаним политикама и то углавном детаљно.

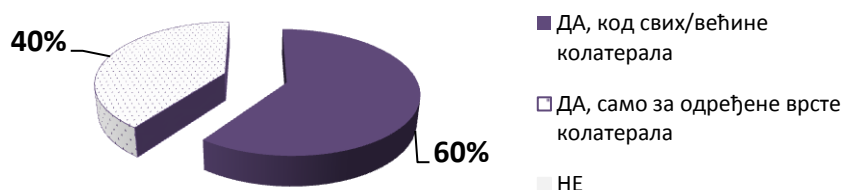

Да ли банка провјерава правну сигурност, односно да ли постоје било какве препреке за реализацију колатерала?

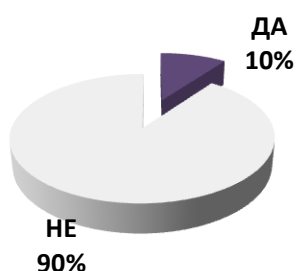
Све банке провјеравају правну сигурност реализације колатерала, с тим да више од половине банака то ради само приликом прихватања колатерала. 60% банака има адекватно правно мишљење за већину колатерала, док остале банке само за одређене врсте колатерала.

Уколико је одговор да, да ли банка има адекватно правно мишљење којим се потврђује да документација о колатералу омогућује намирење потраживања?

Да ли ваша банка користи билансно нетирање на основу уговора (нетирање кредита и депозита)?

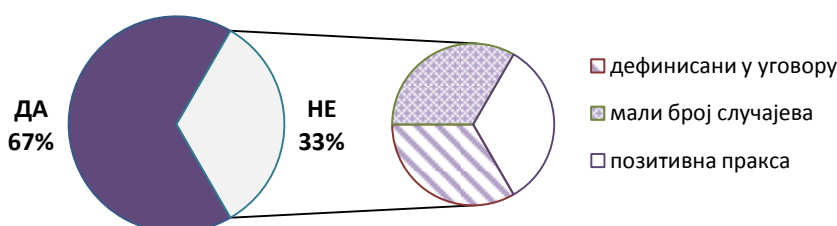
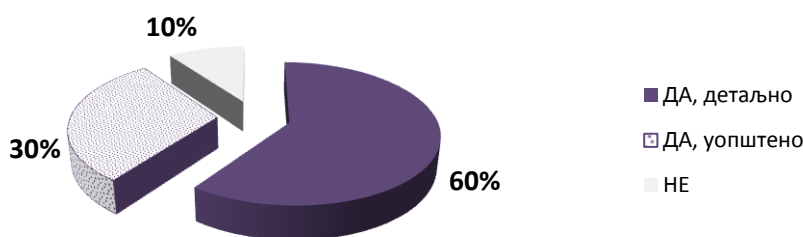

Банке углавном не користе билансно нетирање.

3.1.4.3. Гаранције (нематеријална кредитна заштита)

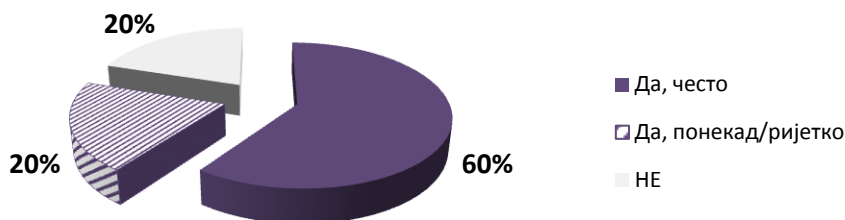
Да ли је банка идентификовала основне елементе уговора и документацију, којим се обезбјеђује испуњење обавезе од стране пружаоца гаранције у случају наступања статуса неизмирења обавезе односног дужника?

Скоро све банке (90%) су идентификовале основне елементе уговора углавном детаљно. Од тога двије трећине банака су ове елементе дефинисале у својим писаним политикама, а банке које нису као разлог наводе да се ради о малом броју случајева, да су ти елементи дефинисани у уговору или да имају позитивну праксу по овом питању.

Да ли банка у сврху обезбјеђења својих потраживања примјењује друге врсте нематеријалне кредитне заштите поред гаранција?

Већина банака користи и друге врсте нематеријалне кредитне заштите.

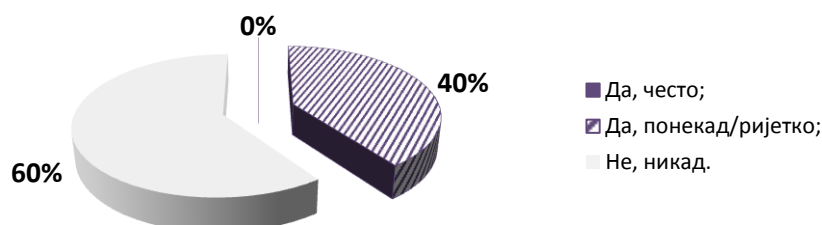
Колики проценат свих врста нематеријалне кредитне заштите, које признаје банка, испуњава сљедеће критеријуме (процјена):

1. **неопозивост**
2. **безусловност**
3. **гаранција је директно потраживање од даваоца гаранције**
4. **обавезе даваоца гаранције су јасно дефинисане и неопозиве**
5. **давалац гаранције је обавезан да плати све обавезе односног дужника.**

Код већине банака (80%) све врсте нематеријалне кредитне заштите, коју банке признају, у потпуности испуњавају наведене критеријуме.

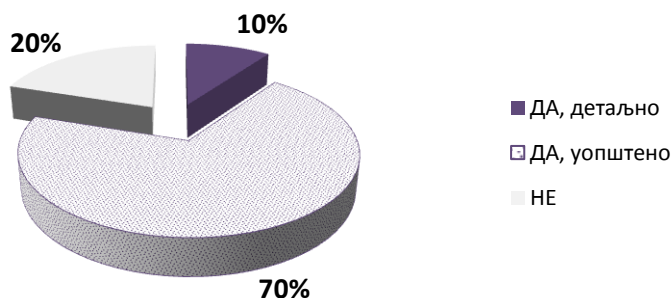
Да ли банка обезбјеђује своја потраживања са врстом нематеријалне кредитне заштите која је деноминирана у валути различитој од валуте потраживања?

Банке ријетко обезбјеђују потраживања деномирана у валути различитој од валуте потраживања.

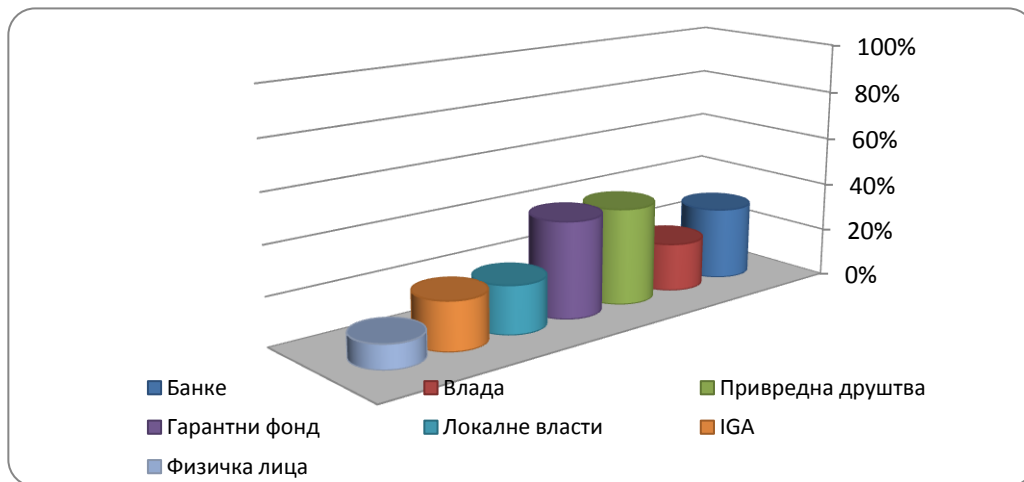
Да ли је банка дефинисала критеријуме које мора испунити пружалац гаранције?

Већина банака (80%) је уопштено дефинисала ове критеријуме од чега више од 60% банака у својим писаним политикама. Као најчешћи критеријум банке наводе бонитет и рејтинг пружаоца гаранције.

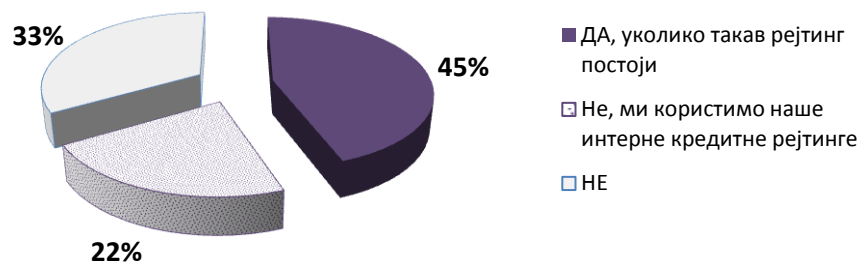
Ко су најчешћи пружаоци гаранција?

Гарантни фондови, привредна друштва, банке и влада.

Да ли ваша банка узима у обзир кредитне рејтинге ВИПКР приликом процјене адекватности пружаоца гаранције?

Мање од половине банака користи кредитне рејтинге ВИПКР.

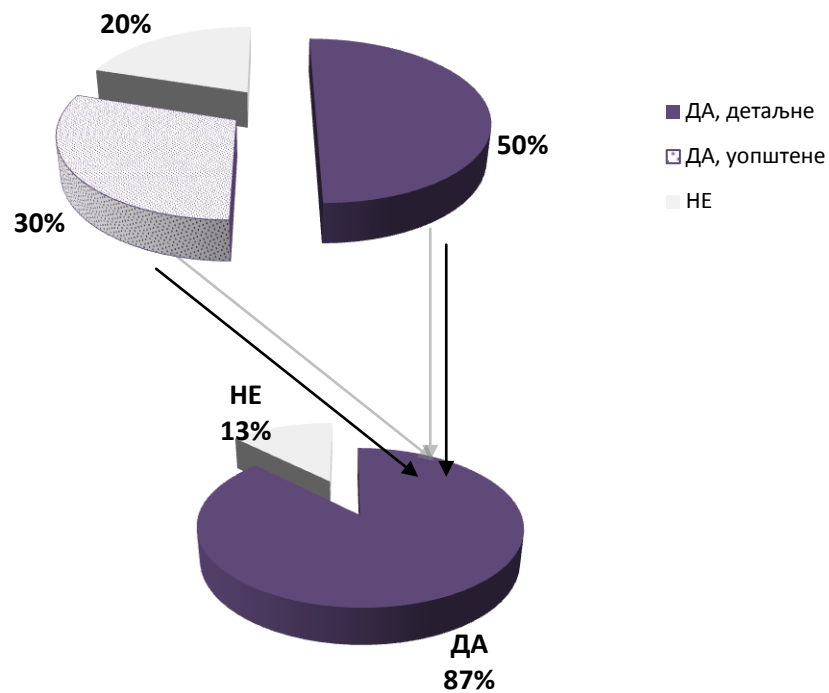
Да ли банка редовно прати кредитну способност пружаоца гаранције?

Да ли банка има дефинисане процедуре које јој омогућавају да на правовременој основи терети даваоца гаранције за сав доспјели износ по обезбјеђеном потраживању, у случају наступања статуса неизвршења обавезе односног дужника?

Већина банка (80%) има дефинисане наведене процедуре, углавном детаљно. Од тога само једна банка није дефинисала ове процедуре у својој писаној политици него у уговору.

3.1.4.4. Кредитни деривати

Да ли је банка користила неки кредитни дериват?

Банке нису користиле кредитне деривате.

Да ли банка очекује да ће користити кредитне деривате као инструмент кредитне заштиту?

Банке не планирају да ће користити кредитне деривате, а као главни разлог наводе неразвијено тржиште Републике Српске.

